ANDAI
59 nr.

Redaktorės žodis

Viktorija Baikauskaitė
nuotr. Nojaus Šimkaus

Tai kaip, ar parašysi? Bėgu koridoriuj paskui vieną iš straipsnių rašytojų. O gal gali rytoj? Žinok, jau siunčiam į spaustuvę trečiadienį... Ir taip lakstai paskui keliasdešimt žmonių, nuolat klausi, kaip sekasi rašyti, piešti, ar nereikia pagalbos, ir skaičiuoji, ar Andų puslapių skaičius dalijasi iš keturių. Atrodo, to redagavimo ne tiek jau daug (nuo žodžio „redaktorius“), gal veikiau tai „organizavimas“? Laikraščio organizatoriaus pareigos – niekur daugiau nerasi tokio fenomeno, tik licėjuj.

Per tą lakstymą iš vienos vietos į kitą organizuojant Andus kartais nugrimzti į tokią niūrią pilkumą, kad visa tai tampa juodu darbu, ir neprisiverti galvoti, dėl ko visa tai pradėjai. Lyg į senatvę einant dabar vis lėtėju, lėtėju, gręžiuosi į tai, nuo ko pradėjau visą savo veiklą Anduose. Anuomet galvojau – kaip galima praleisti tokią progą? Kažkas spausdina tavo straipsnius ir tau net nereikia už tai mokėti? Nekalbu apie honoraro gavimą, tai išvis atrodo pasiekiama tik jau nuospaudas nuo klaviatūrų mygtukų turintiems rašytojams, iki kurių dar toli. Kol kas sunku pažiūrėti ir į gautą mokytojos pribraukytą rašinį.

Licėjus atveria duris tokiems dalykams. Reikia tik eiti. Turbūt daug daugiau idėjų būtų įgyvendintos, jei tik panorėtumėme eiti. Eiti kaip organizatorius, eiti kaip rašytojas, eiti kaip iliustratorius – kiekvienas gali pro duris eiti savaip. O Andai ir laukia plačiai atlapotomis durimis. Užeikite.

Redaktorė Viktorija Baikauskaitė
Maketuotojas Rokas Vilys
Viršelio autorė Rusnė Dragunevičiūtė
Iliustracijos 31p. autorė Kastė Ivanauskaitė
Korektorės Justina Katauskaitė
Vija Turulytė
Augustė Sesickaitė
Klaudija Matonytė

Dėkojame
Sauliui Jurkevičiui, Jolitai Milaknienei
ir Vidmantui Nakvosui

Turinys

4 Alumnės laiškas
Gabrielė Ganžanaitė

6 Ką žmonės dirba visą dieną?
Aušrinė Patackaitė, Liepa Grušnytė, Mėta Celencevičiūtė

8 Prezidentės atsisveikinimo laiškas
Meida Pesliakaitė

9 Muzikos klausymai
Kamilė Norkutė, Karolis Gritėnas

10 Architektūros slėpiniai
Agnė Daugintytė, Martyna Kemeklytė, Rūta Marija Birutytė

12 Licėjaus prityrusiems ir godiems knygų skaitytojams
Greta Venckutė, Vakarė Punelytė, Elzė Griškevičiūtė

15 Angelų pasakos
Silvija Zujūtė

17 Realybė kiek kitokia, nei tikėjaus...
Ksenija Siniova

18 Dopamino ekonomika: kaip mes tampame socialinių tinklų ratukuose besisukančiais žiurkėnais
Kamilė Laurinavičiūtė

20 Mylėti menininkus ar...?
Ūla Daniele Kylli

22 Vilniaus imigrantai
Eglė Matulevičiūtė

25 Išpažintis kino „šventoriuje"
Gintarė Švedaitė

27 Lifte
Jokūbas Šemetulskis

29 Koks liceistas esi tu?
Vija Turulytė

Alumnės laiškas

Gabrielė Ganžanaitė

Miela(-as) .....,

Gal nuskambės lėkštai,
Bet prieš 10 metų
Tavo vietoj buvau
Ir visa tai skaitydama(s)
Gal atpažinsi save
Kai lauki keturis langus
Iki (kitiems) nuobodžios pamokos
Ar japonų kalbos būrelio
Kai galbūt bandai save įtikint,
Kad pasaulis sugrius
Pasirinkus matematiką B lygiu
Ir slapta džiaugies
Iškeitęs kūno kultūrą
Į miegą aukso vertės
Nes tau astmą
Atrado kadais
Per istoriją meldies,
Kad tavęs nepakviestų
Nes vietoje ATR žemėlapių
Tūnai dailės mokykloje
Spalvini kaukoles ožkos
Arba mokais naktim
Kultūros Rytų
Iš filmų Kim Ki Duko
Bloknotuose paišai
Įsivaizduojamus draugus
Ir rašai jiems dialogus

Ir ne, pasaulis nesugrius,
Be chemijos ar fizikos
Net netikėtai
Iš anglų gauto 100
Galbūt nė neprireiks
Tik mama paklaus,
Kodėl dailė, o ne anglų
Simboliškai ir tie
10 metų praeis
O su jais ir
Daugybė patirčių keistų
Bei laikinų namų
Keletas sudaužytų širdžių
Daug svajonių slapčiausių
Netikėtai tapusių realybe
Nuo Tokijo ar Seulo
Iki užsakymų įvairių
Galiausiai gal sugrįši namo
Ir suprasi,
Kad net į sienas vaikystės
Akim kitom pažvelgti
Gyvenimas išmokė
Tik pažadėk,
Kad meluoti sau
Išmokti nebandysi
Nes kitus apgaut gali
Bet juk ne jiems kasryt
Nubusti su tavim

Gabrielė Ganzaitė

Ką žmonės dirba visą dieną?

Aušrinė Patackaitė
Liepa Grušnytė
Mėta Celencevičiūtė

Daugelis žino išgarsėjusį keliautoją Jokūbą Laukaitį, Vilniaus licėjaus alumną, kuris sukūrė video klipą apie Lietuvą. Šis straipsnis – tai trumpas susitikimas su jo neįtikėtina kasdienybe, istorijomis iš licėjaus laikų ir sėkminga karjera.

– Turbūt reikėjo daug drąsos, kad išeitum iš savo komforto zonos, kai išvykai į pirmąją savo kelionę. Galbūt tave kas nors įkvėpė, gal turėjai autoritetą ar matei prieš tai panašia veikla užsiimančius žmones?

Jeigu visiškai atvirai, daug drąsos nereikėjo. Devyniolikos metų buvau pakviestas į tokį labai įdomų renginį Kuala Lumpūre, kurį organizavo Malaizijos vyriausybė ir pakvietė 500 jaunų verslininkų iš viso pasaulio. To renginio metu savaitę praleidau Malaizijos sostinėje, kelias dienas Singapūre bei dar kelias Jakartoje ir supratau, kiek mažai iš tiesų žinojau apie mus supantį pasaulį, kitas šalis, kultūras bei religijas. Po to renginio grįžau į Europą ir niekaip negalėjau nustoti galvojęs apie tai, kad pasaulis yra milijoną kartų didesnis, negu kada nors galėjau pagalvoti. Kadangi jau buvau susikūręs neblogą finansinį pamatą savo internetiniais verslais, paprasčiausiai nusipirkau skrydį į Tailandą ir 3 mėnesius keliavau po Tailandą, Vietnamą, Malaiziją, Indoneziją bei Filipinus. Tie 3 mėnesiai visiškai pakeitė mano gyvenimą. Labai rekomenduoju kiekvienam liceistui, mąstančiam apie *gap year.*

– Kokią svarbiausią pamoką tave išmokė licėjus?

Hm... geras klausimas! Matyt tai, kad galiu pasiekti daug geresnių rezultatų gyvenime, kai gaunu visišką laisvę rinktis kaip, ką ir kada dirbti.

– Ką nuveiki per įprastą darbo dieną?

Neįsivaizduoju, kaip atrodo mano įprasta darbo diena, tai net nežinau, ką per ją nuveikiu.
Ką tik pasisamdžiau labai gerą video kūrėją, su kuriuo kartu dabar pradėsime keliauti po pasaulį ir kaip tik baigėme dviejų savaičių kelionę po visą Bulgariją. Tad galbūt pabandysiu papasakoti, kaip įprasta diena atrodė ten.

Atsikeliu 6-7 val. ryto;
Bent 30 minučių medituoju;
Pavalgau sočius pusryčius;
Šokam į mašiną ir važiuojam kur tik akys mato (olos, kalnai, upės, šventyklos ir t.t.);
Pirmą dienos pusę sėdint mašinoje telefonu tvarkau visus verslo reikalus – atrašinėju į el. laiškus, atlieku reikiamus skambučius;
Antrą dienos pusę važiuodami mašinoje, klausom audio knygų. Per tą kelionę išklausėme kelias ilgas knygas (iš viso praleidome virš 25 valandų jų besiklausydami, kas yra labai smagu, nes kitu atveju tiesiog būtume klausę tų pačių dainų po dešimt kartų);
Vakare būtinai randam labai gražią vietą saulei palydėti ir susirandame viešbutį, kuriame tą naktį miegosime;
Apie 18 ar 19 val. vakaro išsijungiu telefoną, kad nešvaistyčiau laiko *scrolindamas*;
Jeigu yra proga, nueinam į kokią vietinę sauną ir apie 10.00 ar 10.30 val. vakare einame miegoti.

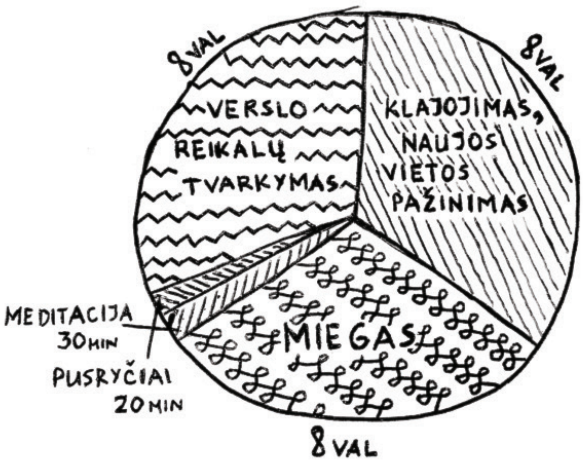

– Papasakok apie savo veiklą, kas tave paskatino tai daryti? Kaip kilo tokia idėja?

Devintoje klasėje, mokydamasis Licėjuje, įkūriau savo pačią pirmą įmonę, nes man labai patiko užsiimti verslu – tuo metu tai buvo pats svarbiausias dalykas mano gyvenime. Kadangi mūsų nuostabus direktorius Saulius Jurkevičius sutiko leisti man mokytis eksternu, jau Licėjaus laikais verslo reikalais nemažai keliaudavau po Europą bei Jungtines Amerikos Valstijas, bet pačios kelionės man visiškai nepatiko. Tiesiog nuvykdavau į savo renginius, konferencijas bei susitikimus ir važiuodavau atgal namo.

Tada, tik pabaigus mokyklą, buvau pakviestas į anksčiau minėtą nuostabų renginį Malaizijoje. Malaizijos vyriausybė nusprendė pakviesti penkis šimtus jaunų verslininkų iš šimto skirtingų valstybių, sumokėjo už mūsų skrydžius, penkių žvaigždučių viešbučius ir kita vien tam, kad mes visi kartu praleistume laiką Kuala Lumpūre ir dirbtume su socialiai atsakingais projektais.

Savaitę praleidus Malaizijoje, dar kelioms dienoms nuskridau į Singapūrą bei Indoneziją ir tai visiškai pakeitė mano gyvenimą – supratau, kiek dalykų pasaulyje nesu matęs ar patyręs. Todėl, grįžęs į Europą, nusprendžiau pradėti aktyviai keliauti – tiesiog atrodė, jog būtų nuodėmė to nedaryti.

Tuo metu jau turėjau keletą geras pajamas generuojančių internetinių verslų, tad paprasčiausiai susipakavau kompiuterį į mažą hand-luggage kuprinytę ir išvykau į savo pirmą didelę kelionę – trys mėnesiai po penkias pietryčių Azijos valstybes. Tai įvyko prieš penkerius metus ir nuo to laiko tiesiog nebegalėjau sustoti.

– Labiausiai įsiminęs įvykis licėjuje?

Haha, geras klausimas! Labai sudėtinga sugalvoti, kas buvo įsimintiniausia, bet matyt mano auklėtojo Ričardo Jankausko „muzikos“ pamokos (kurios, mano nuomone, turėtų vadintis gyvenimo pamokomis) ir stalo tenisas!

Kai įstojau į Licėjų, praktiškai nebuvau žaidęs stalo teniso. Tačiau nuo pačių pirmų dienų tai mane labai įtraukė ir žaidžiau absoliučiai kiekvieną dieną (kartais net savaitgaliais atvykdavom į mokyklą pažaisti) ir, matyt, visam Licėjuj nebuvo nė vieno mokinio, kuris dažniau vėluotų į pamokas – žaidžiant tenisą tiesiog pasimesdavau laike!

Per tuos metus taip stipriai patobulėjau, kad tapau vienu geriausių žaidėjų visoje mokykloje ir patekau į tų metų turnyro finalą, kuriame liko tik keturi geriausi žaidėjai. Buvau įsitikinęs, kad laimėsiu pirmą arba antrą vietą, ir tam labai ruošiausi. Bet likus lygiai trims dienoms iki finalo visiškai netikėtai susilaužiau vidurinį dešinės rankos pirštą ir teko gipsuoti visą ranką.

Dabar tai skamba juokingai, bet, prisimenu, sėdėdamas daktaro kabinete net keletą ašarų išliejau dėl to, kad mano svajonė laimėti Licėjaus stalo teniso turnyrą taip netikėtai pasibaigė. Na, bet toks jau tas gyvenimas, kai tau penkiolika!

Prezidentės atsisveikinimo laiškas

Atsakydama į dažniausiai dabar užduodamą klausimą, kaip jaučiuosi baigusi kadenciją, sutrinku, nes nežinau. O kaip jūs jaučiatės parašę kontrolinį, užbaigę projektą ar kokį kitą darbą? Palengvėja? Apmaudu, kad nespėjote pabaigti uždavinio ar kad neteisingai jį išsprendėte? Panašiai jaučiuosi ir aš. Šiek tiek palengvėjo, nes, neneigsiu, jaučiau nuolatinę atsakomybę ir įtampą. Viduje kažkas nerimsta, nes neįgyvendinome visų užsibrėžtų tikslų, jaučiuosi nepateisinusi kai kurių žmonių lūkesčių, nepakeitusi kai kurių skeptikų nuomonės. Graužiuosi dėl kai kurių priimtų sprendimų, nesusipratimų, tačiau iš kitos pusės, visa tai buvo mano mokymosi dalis. Mokymosi, kaip atstovauti jums, kaip jūsų nenuvilti. Dabar noriu su jumis tiesiog pasidalinti, ko išmokau. Kai nežinodavau, ką daryti, kai jausdavau daug streso, visuomet bandydavau būtinai su kuo nors pasikalbėti. Tie pokalbiai mane nuramindavo, kartais net įkvėpdavo ir motyvuodavo. Kartais išgirsdavau genialių patarimų ar idėjų, o visų geriausia būdavo tada, kai sulaukdavau nuoširdžios pagalbos. Mano patarimas būtų – kai sunku, raskite su kuo pasikalbėti ir nebijokite. Taip pat neišvengiamai ateina metas, kai tenka susidėlioti prioritetus. Dėl laiko stokos man reikėjo atskirti svarbius dalykus, kurie labiausiai atitinka mano vertybes, nuo paviršutiniškos veiklos. Taip pat kaip ir atskirti, kokia nuomonė turi įtakos priimtiems sprendimams ir veiklai, o kokia ne. Klausite, kaip galiu taip sakyti, kai prezidentas turi atstovauti visų nuomonei, bet vis dėlto dar ne visi mokame savo nuomonę išreikšti konstruktyviai. Neapgalvoti aplinkinių komentarai nepadeda tobulėti ir siekti tikslo, o tik išblaško. Paskutinis dalykas, kurio vis dar mokausi, yra pasitikėjimas kitais žmonėmis. Atliekant didesnius ir svarbesnius darbus tai labai svarbu. Manau, pasitikėdamas kitais parodai ir savo brandą, ir, galima sakyti, nepriklausomybę, kuri išlaisvina nuo baimių, padeda atrasti tikrai nuostabių žmonių ir pačiam ko nors iš jų išmokti.

Labai dėkoju už suteiktą galimybę patirti visus šiuos dalykus. Atsiprašau už nepateisintus lūkesčius. Linkiu išmokti kalbėtis, sekti savo vertybiniais orientyrais bei susikurti aplink save pozityvių bendraminčių ratą, su kuriais galėsite įgyvendinti visas savo idėjas!

Na, ir gražios bei prasmingos patirties naujajam Senatui. Visada galite kreiptis!

Meida Pesliakaitė

04. Vietnamas. Daina , zzz, , dūdmaišis?, dainavimas = pieva

05. Japonija. Instrumentinis ansamblis styginis ne vienas

Džiuzepe Verdis (Giuseppe Verdi, 1813 – 1901):

49. ~~29.~~ Opera „Rigoletas“ – Hercogo dainelė girdėti smuikai, **Merūnas**(jam pritaria smuikai) SEMPRE linksmoka **labai aukštai padainuoja** ENI PENSJE smuikai, tuomet vėl Merūnas ALKOHORE PURVAI AND FANTASIE ENI PENSJE, pabaigoj gali būgnelai sprogt

50. **30.** Opera „Rigoletas“ – III veiksmo kvartetas vėl Merūnas BALEFILIJA LE AMORĖ SITUORĖ SKIARO FUNDE KONDETO jam pritaria tokie subtilūs lėti garsai nejasni FREQUINTE užkelia aukštai balsą TONDETO atsiranda moterys jie varo AČI merūnas lyg sako, tos tai nesuprasi ką sako, dar atsiranda, 1 moteris AA-AA-AA, paaigoj 1 lyg iš pamokslo atėjus

51. **31.** Opera „Traviata“ – Uvertiūra smuikai kažkokie paslaptingi **IŠTIS** atsilošia kėdėj, ošimas, UP FILMAS smuikai giedrėja(virš 1 min),nutylima

Lietuvių :

- Ijoja ijoja (Siaubinga kokybė, žodžiai) aukšti, Pranaitis „Varara“,

26. Jean Phillippe Rameau (Ramo). Vištа.

27. Johann Sebastian Bach. Gerai temperuotas klav

Džordžas Rosinis

15. Figaro kavatina iš operos „Sevilijos kirpėjas“ nuvažiavęs stogas la lia lia

iš operos „Karmen“ **VYRAS TRIKAMPIS**

Džiuzepe Verdis

16. Hercogo dainelė iš operos „Rigoletas“

17. Užstalės daina iš operos „Traviata“

2. Vėl virtuviniai įrankiai.

ralija ir Naujoji Zelandija:

1. Aborigenai.Mefistofelio kupletai iš operos „Faustas“

1. Baisi didelė dūda. Keistas balsas. Keisti žodžiai.
2. Dūda. Bet tik dūda.
3. Keistas balsas ir keisti žodžiai.

VISOS JOS TOKIOS

14. Kaprisas Nr. 5

Ribako greitis

2. Tibetas.

1. Varpų muzika. Skamba varpai, labai lėtai keičiasi natos, vėliau pagreitėja.
2. Lamų giedojimas. Gieda labai žemi balsai.
3. Vietnamas. Daina. Labai aukštas balsas, Mykolas sakė, kad pana verkia. Užneša į bolyvudą.

27. Dž. Daulendas (John Dowland). ...?... gera anglų kalba, gitarytė fone, Fine knacks for **ladies**, cheap choice, brave and new Good penniworthes, but **money** cannot woo; I keep a fair, but for the fair to view; A beggar may be liberal of love. Tho' all my wares be trash, the heart is true, the heart is true, the heart is true. x2 Great gifts are guiles and look for gifts again, My trifles come, as treasures from my mind, It is a precious jewel to be plain, Sometimes in shell, the orient pearls we find. All others take a sheaf, of me a grain, of me a grain, of me a grain. All others take a sheaf, of me a grain, of me a grain, of me a grain. Within the pack, pins, points, laces, and gloves And diverse toys, fitting **a country fair** But in my heart, where duty serves and loves, **Turtles and twins**, courts brood, a heavenly pair. Happy the heart that thinks, of no removes, of no removes, of no removes.

15. Quem queritis in presepe **definitely vaikai+ kažkoks pedofilas(aleliuja prieš pabaigą sako)**

28. Johann Sebastian Bach. Gerai temperuotas klavyras 1 t. – Preliudija c-moll

Virtuozas,Pianinas labai greitai, šokinėja inirtingai, o pavienėmis natomis leidžiasi arba kyla

1)

2)

PAVIENĖS NATOS

GARBANOJIMAS

kiai.

29. George Frideric Handel. Menuetas (3/4 metras) Styginiai-Pučiamieji kapoti

52. **32.** Opera „Traviata“ – Užsta vyras dainuoja FUDŽE AMO AMORE, vėl chorelis, pabaig AAA pabaigoj CHIKITA

03. Johann Sebastian Bach EUROVIZIJA, greita

04. Johann Sebastian Bach Tylios, garsiai

14. Gana boba + dainyman + boba

- Iranas

Afrikos tautų muzika :

- Pigmėjų (Botanicu
- Pigmėjų (Are you ok, it's my wife, ye ye, oh yea
- Pigmėjų (ah yeah ye ye yah ah y)
- Čadas (Tomagen bella)
- Etiopija (eeeeeeeaaaaaaaaaahhoooooooooo
- Dramblio kaulo krantas (tatatatata, žirniai, yey
- Gana (Šaukštai, Karnavalo dainuškos, chorus)

Lotynų Amerika

- Meksika (Smuikai, El Caporal)

polifoniškai, atkartoja

36. Peru. pano fleitos ir būgnai (Pietų Amerika)- fleitos ir būgnas gale
37. Kinija. ištrauka iškinų operos (Pietryčių Azija) – kung fu panda, po to
38. Tuva. daina obertoninio dainavimo stiliuje (Centrinė Azija) – tarata ta su smuiku ir pragerti vyrų senų balsai užkriokia **wohojaiiiiii**
39. Tanzanija. Wagogo genties daina (Afrika) – lyg lašeliai, kankleris arb prisijungia barškutis ir smuikelis ir vyra **fura fura mija**

NERIA

sausas "orchidėja" "akyse" "pomidorai"

Edvardas Grygas (Edvard Grieg, 1843 – 1907):

91. 52. Muzika dramai „Peras Giuntas“ – „Rytas“ **helenkos video**, dūdelė ir smuikas, viltinga, naujo ryto, smuikelis graudžiau 2 vietose, trimitai nežymūs, lada **lašenimo instrumentas**, fleitutė kažkokius **kosmoso garsus** leidžia, fleitutė vėliau jau kaip paukštis

- Japonija (Kankių dringt dringt, klinkt

15. Dmitry Shostakovich. Simfonija Nr.7 „Leningrad“ (1942), I d.. Ištrauk

SIDAS arba SMURFAI , cute ir kvailas

Tiii, titi , ti titi!

Fone TR (tam,tatatam)

oja

tii ti ti!ti!

tii

1 234444

Agnė Daugintytė
Martyna Kemeklytė
Rūta Marija Birutytė

Architektūros slėpiniai

Vilnius – atradimų miestas. Net ir pačiame Vilniaus centre, taip iki kaulų smegenų pažįstamame visiems vilniečiams, vis dar yra neatpažintų ir nepripažintų perliukų, į kuriuos žmonės net neatkreipia dėmesio. Dalis šių namų, dažniausiai nurašomų kaip senos sovietinės šiukšlės, pasidaro žavūs daugiau pasidomėjus jų istorija ir architektūra. Kita dalis atrodo visiški išsišokėliai tokiame senoviniame ir istorija dvelkiančiame Vilniaus architektūros fone, tačiau būtent jie ir kuria autentišką miesto atmosferą.

Kompozitorių namai

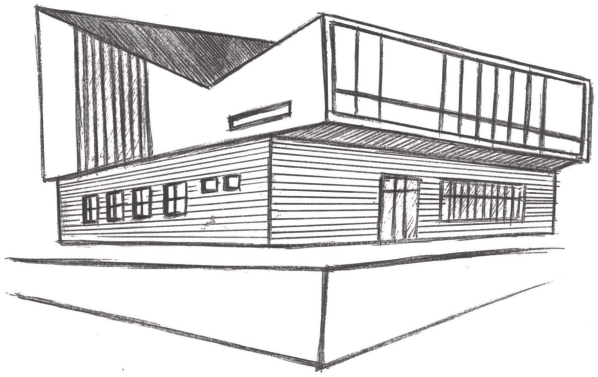

Turbūt ne kiekvienas iš mūsų žino apie šių pastatų komplekso egzistavimą. Vis dėlto kompleksas – puikus modernios pokarinės architektūros pavyzdys. Tai kotedžų, skirtų Lietuvos kompozitoriams, miestelis, šalia kurio buvo pastatyta Perklausų salė, skirta repeticijoms, koncertams ir menininkų susibūrimams. Architektas Vytautas Edmundas Čekanauskas idėjų pastatui sėmėsi Suomijoje (ypač jam patiko Alvaro Aalto architektūra), todėl ir Kompozitorių namai būtent skandinaviško stiliaus. Modernų pastato siluetą formuoja madingas 5-ojo dešimtmečio modernizmo elementas – gelžbetoninis peteliškės formos stogas. Sienų apdailai naudojamos natūralios medžiagos: medis, raudonos plytos bei dekoratyvinio tinko ir stiklo kombinacijos, padedančios pastatui įsilieti į Žvėryno peizažą. Įžengus į pastatą akys krypsta į minimalistinius atvirus laiptus ir atsikartojančius varinius burbulo formos šviestuvus, specialiai sukurtus iš tuo metu gamintų dulkių siurblių „Saturnas“ korpusų. Nors pastatas pastarajame dešimtmetyje yra patyręs gaisrą, jis buvo atstatytas ir išlaikė jame vyraujančią muzikalią atmosferą. Dabar čia vyksta daug koncertų ir kitų renginių, tad nepraleiskite progos patyrinėti šį pastatą iš arčiau.

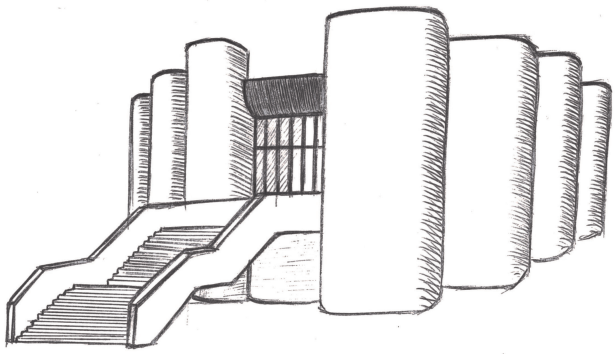

Santuokų ir laidotuvių rūmai

Turbūt daugelis žmonių šį pastatą praeina kaip ir bet kokį kitą. Tačiau šis statinys turi kur kas sakralesnę reikšmę tiems, kurie čia praleido vieną įsimintinesnių savo dienų – vestuvių dieną. Vėlyvojo sovietmečio visuomeniniams pastatams būdingas formų įmantrumas, todėl ir Santuokų rūmų formos apvalios, banguojančios. Taip pastatas atlieka ne tik savo funkciją (tampa ceremonijų, ritualų vieta), bet ir perteikia šventišką, iškilmingą nuotaiką. Svarbi šio Svarbi šio pastato detalė – laiptai, kuriuos architektas Gediminas Baravykas suprojektavo kaip simbolinį tiltą, jungiantį žmonių gyvenimus. Įžengus į Santuokų rūmus neįmanoma nepastebėti įdomių interjero sprendimų. Nuo lubų kabantys lyg kilimai, lyg gobelenai atrodo šiek tiek keistokai, tačiau suteikia gana pilkai erdvei spalvingumo ir šarmo, o daugybė langų tarsi sulieja interjerą su seno parko peizažu. Nors Santuokų rūmai daugelio atmetami kaip sovietinis palikimas, tai geras moderniojo brutalizmo architektūros atspindys, atliekantis jam pavestą užduotį.

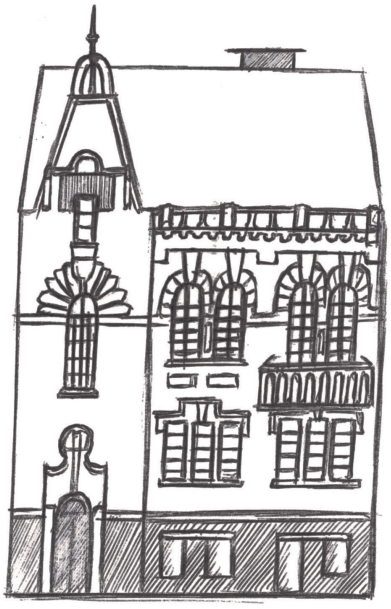

Juozapo Montvilos kolonija Lukiškėse

Pažvelgus į šiuos pastatus iškyla klausimas, ar tai Vilnius, ar Londonas. Lietuvai ir Vilniui nebūdingas pastatų tipas ir spalvingi fasadai išties patraukia prie sovietinės architektūros įpratusią akį ir sužavi savo vakarietiška dvasia. Šis neatrastas XX a. architektūros paminklas slypi pačiame miesto centre, prie pat Lukiškių aikštės. Tokių sublokuotų kotedžų (kolonijų) statybą paskatino žymus visuomenininkas, Žemės banko direktorius bei filantropas Juozapas Montvila, kurio vardu ir pavadinta ši pastatų grupė, iškilusi 1913 metais ir sudaryta iš 22 pastatų. Išgyvenęs net du pasaulinius karus, šis namų kompleksas laikomas vienu pirmųjų Vilniaus mikrorajonų. Šie namai, primenantys Londono darbininkų kvartalą ir pasižymintys angliškų kotedžų stiliumi, buvo skirti vienai šeimai, tačiau sovietmečiu padalinti į butus. Kiekvienas jų turi du įėjimus – gyventojams ir jų svečiams skirtą fasadinį ir tarnams skirtąjį iš kiemo pusės. Taigi jei dėl *Brexit* kils sunkumų nuvykti į Jungtinės Karalystės sostinę, vietoj Londono galite užsukti į Montvilos koloniją, įsikūrusią vos keli žingsniai nuo Lukiškių kalėjimo.

Raduškevičių rūmai

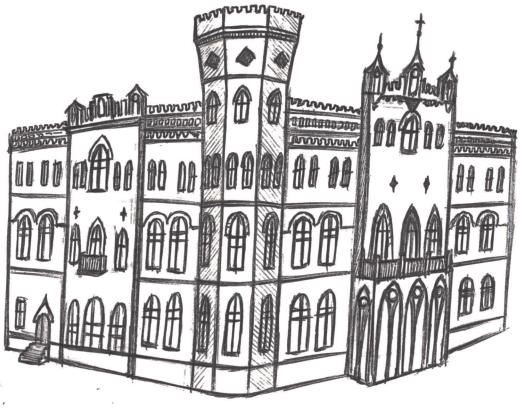

Tikriausiai esate pastebėję šį keistą pastatą prie Žaliojo tilto. Jei esate susimastę, kas tai ir kokio senumo ši pilaitė, stūksanti stiklinių dangoraižių fone, štai atsakymas. Tai neogotikos pavyzdys, pastatytas XIX a. pabaigoje gydytojo Hilarijaus Raduškevičiaus, todėl dar yra žinomas kaip Raduškevičių rūmai. Tai, ką matome šiandien, yra tik viena išlikusi ir restauruota pastato dalis. Nors vyrauja neogotikinis stilius, šioje geltonų plytų pilaitėje, išsiskiriančioje Vilniaus architektūriniame peizaže, yra ir renesanso bei veneciškos gotikos elementų. Nors šiuo metu rūmuose yra įsikūrusi architektų sąjunga, kadaise čia buvo avalynės fabrikas, stiklių įmonės administracija, sovietų karinis dalinys, studentų bendrabutis, greitosios pagalbos stotis. Jei vis dėlto nesate pasukę galvos į šio neįprasto pastato pusę, važiuodami Kalvarijų gatve būtinai žvilgtelkite. Tik nepamirškite, kad šiems rūmams mažiau nei pusantro šimto metų ir slibinai čia (tikriausiai) negyvena.

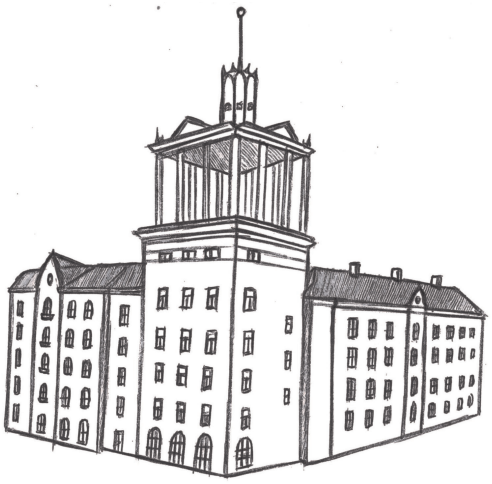

Mokslininkų namas

Šis pastatas ne veltui turi tokį keistą pavadinimą – čia nuo pat 1951 m. gyveno ir dirbo žymūs sovietinio laikotarpio Lietuvos mokslininkai ir menininkai, kaip Juozas Balčikonis, Dzidas Budrys, Juozas Mikėnas, Audronė Girdzijauskaitė ir Viktoras Radovičius. Pastatytas prieš pat prasidedant Šaltajam karui, pagal to meto tarybinės architektūros principus, šis pastatas yra puikus neoklasicistinio stiliaus pavyzdys. Mokslininku namo architektas – Giovani Ripa Angioletto – italas, studijas baigęs ir vėliau dirbęs Sovietų Sąjungoje. Jo rankai taip pat priklauso ir dabartinis „Pramogų bankas“. Atpažįstamas iš savo puošnaus eksterjero, neobarokinių frontonėlių bei didžiulių arkinių langų, šis namas atrodo kaip nedidelė pilaitė šalia Neries kairiojo kranto ties J. T. Vaižganto ir A. Goštauto gatvių sankryža. Pastatą anksčiau sudarė penkios dvigubos laiptinės, paradinė ir ūkinė dalis su aptarnaujančiu personalu, pramoninių prekių parduotuvė, teniso kortai, fontanas ir net gastronomas gyventojų patogumui. Name yra 50 butų, iš jų kiekvienas turi po 5 kambarius, o tai buvo nežmoniško dydžio ir prabangos dalykas tuo laikmečiu. Dažniausiai tokie butai būdavo dovanojami atsidėkojant arba skatinant lojalumą bei stengiantis sukaupti visus šviesiausius to meto žmones vienoje vietoje.

Licėjaus prityrusiems ir godiems knygų skaitytojams

Greta Venckutė
Vakarė Punelytė

Elzė Griškevičiūtė
Iliustr. Kastė Ivanauskaitė

Rugsėjo mėnesį licėjuje lankėsi humanitarinių mokslų daktarė Jūratė Čerškutė. Varšuvoje dabar gyvenanti ir dirbanti, „profesionalia skaitytoja“ save pristatanti literatūrologė bei literatūros kritikė pasakojo apie savo darbą, Lietuvos ir užsienio rašytojus, jiems kylančias problemas, stilius bei, žinoma, knygas. Pokalbyje dalyvavo tik nedidelė licėjaus knygų entuziastų dalis, tad visus likusius kviečiame su literatūrologe bei jos skaitymo apgaubta kasdienybe susipažinti čia, Anduose.

Apie rytinę kavą, nuomones ir literatūros kritiko profesiją apskritai:

– Tai ką gi kasdien veikia tie literatūros kritikai? Papasakokite apie įprastą savo dieną.

Nekintantis dienos dalykas – atsibusti, o tada praktiškai išsyk gerti kavą ir valgyti pusryčius. Aš esu ryto ir pusryčių žmogus, todėl, pavyzdžiui, nemėgstu duoti kraujo tyrimams ryte nevalgius, nes būnu pikta ir, metaforiškai tariant, *galiu ką nors užmušti.* (Paprastai sakant, pusryčiai yra svarbiausias dienos maistas, va.) Jei neturiu *deadlainų,* mėgstu gerdama kavą žiūrėti serialus (įsivaizduoti, kad geriu kavutę kartu su Erkiuliu Puaro jo *art deco* bute) ar skaityti savo malonumui. Po pusryčių ir ryto ritualų prasideda gyvenimas: dažniausiai tai darbas su reikiamais parašyti ir perskaityti tekstais. Jei įsipareigojimai spaudžia ir darbai dega, turiu taisyklę prie darbo stalo atsisėsti iki aštuonių, tada keliuosi vėliausiai šeštą (ir jau dėsninga, kad valgau juodos duonos sumuštinį su avokadu ir lašiša – šitas derinys visada užkuria galvą). Visiškai nebegaliu – nors, tiesą sakant, niekada labai ir negalėjau nei mokėjau – rašyti vėlyvais vakarais ar naktimis. Tokiu laiku reikia miegoti arba bučiuotis, dar kartais galima kokį ūmiai ištikusi *brainstormą* atlaikyti – tada išsirašau mintis ir įžvalgas kitos dienos tekstams. O dieną reikia dirbti – ruoštis paskaitoms ir jas skaityti, paskui – skaityti ir narstyti knygas apžvalgoms ir recenzijoms. O kartais, kai viskas atsibosta ir jau atsibundu pavargusi, spjaunu į viską ir išeinu *flâneusinti* į Varšuvą. Žiūrėti filmo, pasiklysti parodoje, tūkstantiniais žingsniais dar kartą išmatuoti jau visai pažįstamą Varšuvą ir mylimiausius jos kampelius.

– Kokia sunkiausia ir daugiausia išbandymų reikalaujanti Jūsų darbo dalis?

Ilgai ir kantriai sėdėti, ir ilgai niekur neišeiti. Negaliu rašymo įkarštyje eiti į parduotuvę, apskritai – net išeiti iš namų. Jei kur nors išeini – diena prapuolusi, ypač jei tai rašymo diena. O ji turi būti griežtai sustyguota. Planą reikia turėti, kad būtų galima jį modifikuoti ir visaip jo nesilaikyti, bet pirminis griežtumo užmojis turi būti nepajudinamas. Tada su manimi nesusikalba net ir šeimos nariai. Tad jeigu reikia rašyti ilgus tekstus, būna, kad neišlendu iš namų savaitę ar kartais net ilgiau. (Disertaciją rašiau skyriais, tai maždaug po mėnesį – du, kol nepabaigdavau skyriaus, neišeidavau už savo rajono ribos.) O pagaliau išėjusi jaučiuosi it būčiau grįžusi iš kosmoso. Daug kam atrodo, kad rašymas kaip ir skaitymas yra grynas malonumas – na, maždaug toks,

Apie namų ilgesį ir lietuviškas rašymo tendencijas:

– Gyvenate Varšuvoje. Ar nekeista kasdien skaityti lietuviškas knygas, bet negirdėti gimtosios kalbos? Nepasiilgstate Lietuvos?

Kalbą girdžiu kasdien, nes kalbu su šeima, lietuviškai susirašinėju su draugais ir draugėmis, galiausiai paskaitas Varšuvos universiteto baltistikos magistrantams irgi skaitau lietuviškai. Gal neįprasčiau tai, kad Varšuvoje turiu daugiau laiko skaityti angliškai ir sekti anglakalbės literatūros naujienas. (Pavyzdžiui, 4 EUR per mėnesį *„The New York Times“* internetinei prenumeratai man vis dar atrodo viena geriausių investicijų). Lietuvos nepasiilgstu, nes jaučiuosi neatitrūkusi nuo jos – kasdien tvarkau visokius reikalus su Lietuva, galiausiai, kaip mėgstu juokauti, kiekvieną minutę Varšuvoje aš dirbu Lietuvai – todėl, kad visi mano parašyti tekstai yra publikuojami Lietuvoje. Jei ko ir pasiilgstu – tai savo namų ir kasdienių saulėtekių teatro virš Nemenčinės pušų masyvo, kurį regiu per savo Vilniaus langus.

– Ką dažniausiai rašo lietuviai, ko nerašo ir kodėl?

Kartais atrodo, kad lietuviai rašo viską, tik ne tai ką reikia. Čia būtų galima atsidūsti ir daugiau nebesiplėsti, bet pasiplėskime. Nerašo detektyvo (turbūt vis dar per aukštas šalies nusikalstamumo lygis; mat yra teorija, teigianti, kad detektyvinė literatūra gali suklestėti ten, kur žemas nusikalstamumo lygis – tai štai ir atsakymas, kodėl *noir* Jø Nesbo fenomenas gimė Norvegijoje). Nerašo šnipų romano ar politinio trilerio, ai, tai trilerių koks būna *instagramuose,* kai keliamos nuotraukos iš kavinių su kompiuteriais, gėlėmis ir knygomis. Nieko panašaus. Niekada negaliu skaityti viešajame tranporte, kaip ir rašyti kavinėje. Man reikia tylos, vienatvės ir susikaupimo, todėl jau seniai esu supratusi, kad to negaliu daryti net ir bibliotekose, kupinose jaunų ir tyliai šnabždančių studentų.

– Neatsiejama Jūsų profesijos dalis – tai įvairiausi knygų rinkimai ir kasmetiniai sąrašų sudarinėjimai. Ar renkant geriausias knygas nuomonės dažnai išsiskiria? Jei taip, ar kyla pykčių, įtemptų diskusijų?

Žinoma, kad išsiskiria, nes net ir profesionalūs skaitytojai, pirmiausia yra tik skaitytojai, su savo preferencijomis ir simpatijomis, su savo gyvenimo patirtimi ir auklėjimo istorija. Kita vertus, rinkimai turbūt ir netektų prasmės, jei nebūtų skirtingų nuomonių. Renkant kūrybiškiausių lietuvių autorių knygų dvyliktuką būna visko, net nuskamba ir jau juokingai sakralia tapusi frazė „tik per mano lavoną“. Bet viskas visada baigiasi gerai, kaip pridera demokratijos procesams, ir kaip reikalauja literatūrinė kokybė.

iš vis neturime. Dar labai stinga gerai parašytų istorinių romanų. Tokių, prie kurių reikia atsakančiai padirbėti archyvuose, atlikti?? tyrimus ir t.t. Pagalvokit, kiek siužetų ir istorijų slypi tarpukaryje? Tai kur jos, *aūūūū?*

– Ar turite lietuvių rašytoją - favoritą?

Kritikai negali turėti favoritų, tai kenkia profesijai. Anądien susirašinėdama su kolege netikėtai sukūriau citatą, ar tiksliau – literatūros kritiko profesijos apibrėžimą – „kritikas visada turi būt svetimas, tai mūsų jausmas ir tėvynė“. Žinoma, mes čia kalbėjome apie dalyvavimus visokiuose literatūriniuose festivaliuose, kita vertus, šitas svetimumo jausmas turėtų būti saugotinas ir kalbant apie favoritus.

Apie amžiną dalyką kiekvieno literatūrologo gyvenime – knygas:

– Kiek daugiausia knygų esate perskaičiusi per vieną dieną?

Tris, tai buvo 602 puslapiai. Bet tuo nesigiriu ir nesididžiuoju, nes tai buvo būtinybė, privalomas atlikti darbas, kuris siaubingai išvargino. Kaip aš jaučiausi, po to nenoriu net prisiminti. Apskritai, su metais suprantu, kad knygų skaitymo ir rašymo nuovargis yra labai sunkus, klampinantis, neleidžiantis ištrūkti. Poilsio perspektyva praktiškai neįmanoma.

– Ar turite mėgstamiausią knygą?

Tokios nėra ir veikiausiai niekada negalės būti, yra daug puikių knygų, kurios skirtingais gyvenimo etapais yra svarbios ir kalba reikšmingus dalykus. O kur dar visos būsimos, kurias perskaitysiu? Kiekvieną mėnesį apžvalgoms perskaitau mažiausiai keturias naujas knygas, ir visada kuri nors iš jų tuo metu yra „mėgstamiausia". Ir labai tikėtina, kad po kurio laiko, atlaikiusi privalomus išbandymus, ji gal taps ir ta viena iš mėgstamiausių. Nereikia užsiciklinti ties viena knyga, nors, žinoma, pamatus verta turėti (ar Pepė Ilgakojinė jums vaikystėje irgi buvo tokia svarbi kaip ir man?), bet būtent tai leidžia drąsiai ieškoti pačių įdomiausių ir netikėčiausių tekstų. Pavyzdžiui, nepatikėsite, bet didžiausias įspūdis iš pavasario – Paryžiuje įsigytas mados meno žurnalas „Vestoj", kurį leidžia London College of Fashion. Ten tiek geros literatūros ir įdėmiai parašytų tekstų! Tikrai geresnių nei didžioji dalis vienadienės šlovės knygų.

– Tuomet, ar yra knygų, kurių niekuomet neskaitytumėte? Kodėl?

Niekada neskaitau mokslinės fantastikos, tai absoliučiai *not my cup of tea.* Nemėgstu ir visų *greitų-vienadienių-saldžių-tekstelių* ir jau ypač visokių *koučinimų*, šitų tai nuoširdžiai nekenčiu. (Man regis, geriausias koučeris yra jūsų perskaitytos ir kritiškai apmąstytos knygos, todėl, kad visos istorijos ir visi jų galimi variantai jau yra aprašyti, na, beveik visi.) O šiaip labiausiai norėčiau neskaityti blogos ir prastai parašytos literatūros, bet, deja, nuolat tenka. Tada mintyse kaip prancūzų rašytojo Frédéric Beigbeder plunksnos vertas herojus apraudu savo švaistomą laiką, gadinamą regėjimą ir netaupomą, praktiškai niekams vartojamą atmintį.

– Ar dabar skaitote tik darbui ar ir poilsiui?

Daugiau darbui, poilsiui vis dažniau lieka geri žurnalai ir meno knygos. O sykiais būna, kad apžvalgai skaitoma knyga maloniai pakutena smegenis ir pailsina mintį. Kaipsyk tokią baigiau skaityti prieš kelias dienas – švedų rašytojo Fredrik Backman romaną „Močiutė perduoda linkėjimų ir atsiprašo". Skaitydama vieną epizodą garsiai užsikvatojau ant viso tramvajaus, vežančio elegantiškus senukus per vieną gražiausių Varšuvos rajonų – Senajį Mokotową. O taip, jie į mane *pažiūrėjo.*

– Koks yra jūsų nuomone geriausių, bet mažai žinomų, knygų top 5?

Ak, ir vėl jūs mane provokuojate su sąrašais. Žinojimas ne taip paprastai sudėliojamas į lentynėles, bet suprantu, kad mokykloje būtent to ir norisi – aiškumo ir apibrėžtumo, punktais išdėliotų savybių ir t.t. Galutinio sąrašo nėra ir negali būti, nes, pasikartosiu, kas mėnesį įplaukia nauji knygų kroviniai, kuriuose neretai slypi nežinomi lobiai. Iš lietuvių autorių man atrodo nepelnytai neskaitomi labai smagių tekstų rašytojai ir jų kūriniai – Liūnės Jonušytės „Korektūros klaida" (pirmoji moteris vaikštūnė, toji paryžietiškoji flâneuse lietuvių literatūroje), Eduardo Cinzo „Raudonojo arklio vasara" ir „Mona". Taip pat norėčiau, kad žmonės atrastų prancūzų filosofę ir rašytoją Hélène Cixous. Arba prasmegtų daugeliui nežinomame Kate Atkinson romane „Griuvėsių dievas". Arba…

– Kokio žanro/tipo knygos populiariausios šiuometinėje visuomenėje. Kas tampa bestseleriais?

Vieną iš galimų atsakymo variantų nurodo knygynų ir leidyklų sudarinėjami perkamiausių knygų dešimtukai. Tai tarsi savotiškas bendrasis literatūros kraujo tyrimas – iškalbus, bet nebūtinai tikslus. Galvojant apie lietuvių prozą – visi atsakymai pastarųjų metų kūrybiškiausių knygų dvyliktukuose ir Metų knygos rinkimų penketukuose. Pasaulis neatitoksta nuo norvego Karl Ove Knausgaardo šešiatomio „Mano kova", kuriame rašytojas išsamiai išrašė savo gyvenimą. Estafetę iš Knausgaardo dabar perėmusi rašytoja Rachel Cusk ir jos „Outline" trilogija. Tai knygos, kuriomis įvardijamas autofiction suklestėjimas grožinėje literatūroje. Bestselerio anatomija Lietuvoje yra kitokia nei pasaulyje. Apskritai, daugybė dalykų nevyksta ar vyksta kitaip, nes esame maža šalis, tad mūsų maža ir knygų rinka. Man regis, gerą kokybišką bestselerį mes turime tik vieną – Kristinos Sabaliauskaitės romanų tetralogiją „Silva rerum".

– O ką patartumėte būsimajam rašytojui?

Prieš ką nors patardama – nors abejoju patarimų naudingumu – užduočiau kelis klausimus: kodėl nori rašyti? Ką nori pasakyti savo knyga? Kas tavo knygoje bus kitaip nei visose kitose? Rašysi apie savo patirtį? Tuomet kodėl galvoji, kad ji unikali? Šiaip, man patinka ta paprasta frazė: jei gali nerašyti, nerašyk. Bet jeigu jau ėmeisi, tai daryk tą gruntaunai, nuolat skaityk, ką rašai (geriausia garsiai), nuolat save perrašinėk, šlifuok kiekvieną žodžių duetą ir nepamiršk, kad neretai geriausia mokykla yra skaitymas. (www.brainpickings.org gūglinant „rules of writing", siūlyčiau pradėti nuo Zadie Smith, nes ji sako, kad geras rašytojas visų pirma yra geras skaitytojas. Ir niekaip kitaip.)

Angelų pasakos

Silvija Zujūtė
Iliustr. Martyna Kemeklytė

Vaizdelis nr. 1.:

7:55. 2017 metų lapkričio pabaiga. Rankos nuo pečių braukia tai, ką jau norėtųsi vadinti sniegu. Fojė keli skėčiai tų, kurie šito reiškinio dar nusprendė sniegu nevadinti. Leidžiuosi laiptais. Žvilgsnis sekundę stabteli ties skelbimų lenta. Visai pavojinga rytiniam eismui ta lenta, tik dabar pagalvojau. Pavojinga, tai pavojinga, bet vis tiek stabteliu – prieš akis oranžinis skelbimas. Trumpas tekstas, delnai, persikas ar obuolys kažkoks. Vėl „Maisto bankas" akciją organizuoja, pagalvoju. Reikės po pamokų pasižiūrėti.

po pamokų

Prieinu, akys gaudo gelsvus atspalvius, glosto tą sultingą nuotrauką. Žiūriu, žiūriu ir suprantu, kad, pasirodo, ne „Maisto banko" akcija mūsų laukia, ne! Licėjus pradeda kasmetines angelų gaudymo ir globojimo apeigas. Tik nepamirškite užsiregistruoti.

Vaizdelis nr.2.:

11:30. Ilgoji pertrauka. Dar vis tie patys metai. Licėjus plaukia į aktų salę – pats laikas griebti laimės paukštę. Kas gi ką ištrauks? Minia rankų braunasi, skuba, ieško lapelių. Kažkas ištraukė save... Nieko, būna, pasitaiko. **mažas nukrypimas nuo taisyklių** Traukite dar kartą! Kai visi laimingi lapuočiai, dar nespėję pamesti lapų ir lapelių, skuba spygliuotos šventės link, girdėti tylus vardų kuždesys. Gal pažįsti jį? Gal pažįsti ją? Ir ką gi čia padovanoti...

Vaizdelis nr.3.:

Būna gražu ir būna negražu. Būna sunku pakelti ir būna švariai tuštoka. Būna, kad būna, būna, kad randa, ir būna, kad pameta. Bet tokia jau lapuočių dalia.

15:40. Praėjo visos aštuonios pamokos. Metai dar nepabėgo. Slenku tamsoku rūsio koridoriumi. O manimi slenka šešėliai: vienas trinkteli kartu su užsiveriančiomis durimis, kitas prie manęs pačios prilipęs, o visa galybė jų glosto mane nuo Spintelių. Mirga spintelės, eglutėmis ir saldumynais apklijuotos, prie kelių romantiškai glaustosi cinamonu kvepiantys laiškai. Kai kurios, deja, dar vis švarios ir tvarkingos, bet paslapčia kietai sučiaupę dureles laukia savo angelo vizito. Spintelių šešėlyje dairausi, eglutes skaičiuoju ir staiga – bumbtelėjimas užnugaryje. Kas gi čia? O čia nukrito milžiniškas šokoladinis Advento kalendorius. Padėjau tą kalendorių ant spintelių viršaus, juk kažkaip nepatogu ant žemės palikti. Ir tada, tada aš pamačiau. Kiek lipnios juostos kasdien prireikia sumaniems angelėliams, kad visą karvytę prie spintelės prisegtų! Ir krenta, byra mūsų saldutės angelų pasakos. Neskraido šitos Dievo karvytės, neskraido ir kalendoriai, neskraido, deja.

***

V.V. Landsbergis rašė: „Vienos angelų pasakos yra ilgos kaip makaronai *spaghetti* ir tęsiasi tūkstantmečius, o kitos trumpos kaip kokios pieniškos dešrelės ir jas galima praryti vienu ypu.“ Dovanokim tūkstanmečius. Ir visai nebūtinai iš *spaghetti:* juk ir žodžiais, ir piešiniais, ir nuotraukomis galima nemažai makaronų prikabinti. Štai keletas idėjų.

Kaip palydint šimtmetį dovanoti tūkstantmetį?

- Kiekvieną dieną po nuorodą į muzikinį kūrinį;
- Jei mėgstate plunksną, galite džiuginti žodžiais. Keli gramai žodžių visada praturtina dieną. Tik nepamirškit, kad nereikia pasirašyti nei vardo, nei klasės, nei grupės;
- Nuotraukos ir piešiniai. Vaizdais galima kurti istorijas;
- Apkabinimas. Jį siunčiate, kaip tik norite, ir štai staiga globotinis apkabinamas nepažįstamo žmogaus. Patiks? Nepatiks? Reikia pabandyti;
- Liceistus džiugina ir lygtys. Miela gauti išspręstą. *Liberté, Égalité, Fraternité!*
- Naminiai skanumynai. Kasdien po sausainį?
- Eilėraštis. Galima dovanoti net ne savo: po eilutę, o gal dvi.

=

Visą šį sarašą dauginame iš n.

n priklauso sveikiem, o gal ir nesveikiem

jums spręsti

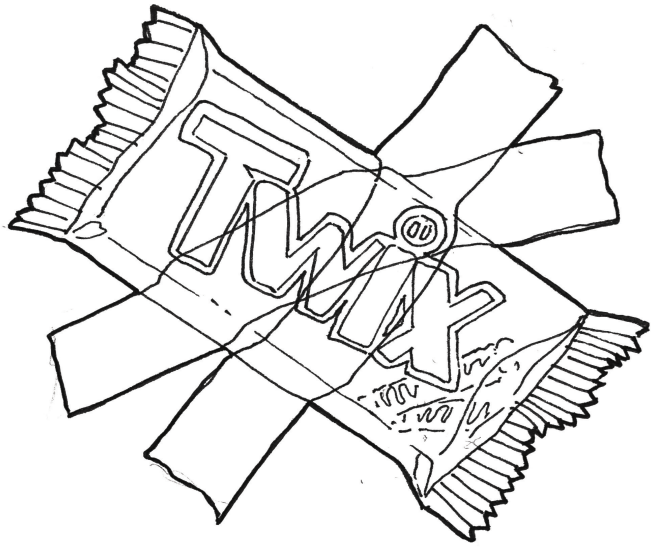

Vaizdelis nr.4.:

7:55. 2018 metų gruodžio pradžia. Leidžiuosi laiptais. Žvilgsnis sekundę stabteli ties skelbimų lenta.

Jau!

Licėjus pradeda kasmetines angelų gaudymo ir globojimo apeigas.

Realybė kiek kitokia, nei tikėjaus...

Ksenija Siniova

Dopamino ekonomika:

kaip mes tampame socialinių tinklų ratukuose besisukančiais žiurkėnais

Kamilė Laurinavičiūtė
Ilius. Milda Gečaitė

Socialiniai tinklai – vienas mėgstamiausių modernaus žmogaus žaisliukų. Sukurdami visus naudotojus siejančią savęs viešinimo ir kitų stebėjimo sistemą, jie patenkina daugelį mūsų komunikacinių, kūrybinių bei pripažinimo poreikių. Tiesa, egzistuoja ir negražioji, už fasado besislepianti socialinės medijos pusė – jos naudojimas susijęs su depresijos simptomais, padidėjusiu nerimu, kūno įvaizdžio problemomis ir kitais psichologiniais sunkumais. Tačiau jeigu jų žala akivaizdi, kodėl socialinių tinklų naudotojų skaičius kasmet vis auga?

Pradėkime nuo pradžių – kas gi yra dopaminas? Šis organizme gaminamas cheminis junginys stimuliuoja smegenų atlygio sistemą, kuri sukelia malonumo jausmą ir dažnai yra vadinamas laimės hormonu. Tiesa, toks apibūdinimas nėra visiškai teisingas: malonumas nėra lygus laimei, šis pasitenkinimo jausmas laikinas ir greitai išblėsta, tad dopamino aktyvuota atlygio sistema motyvuoja mus toliau užsiimti jį sukėlusiu veiksmu. Todėl žmonės dažnai tampa priklausomi nuo maisto, nikotino ar kitų stimuliatorių – jų sužadintas dopamino antplūdis sukelia malonumo lūkestį, skatinantį kartoti tuos veiksmus ir taip paverčiantį juos įpročiu. Socialiniai tinklai irgi yra priklausomybės mechanizmą išmanančių korporacijų sukurti dopamino stimuliatoriai: įvairios technologinės bendrovės pelną gauna iš reklamų, tad norėdamos prikaustyti mūsų dėmesį, jos manipuliuoja mūsų smegenų atlygio sistema.

Socialinių tinklų atveju, dopamino išskyrimą skatina socialinių poreikių realizavimas. Žmogus yra bendruomenės gyvūnas, siekiantis pritapti, tad pozityvus įvertinimas (t.y. like ir kiti soc. tinklų reagavimo būdai) iš visuomenės pusės suteikia pripažinimo jausmą. Su kiekvienu gautu pranešimu patiriame mažą dopamino antplūdį, aktyvuojantį atlygio sistemą ir motyvuojantį jo siekti toliau. Todėl vidutinis žmogus telefonu pasinaudoja apie 150 kartų per dieną: juk vis išsitraukiame savo ryšio priemonę, norėdami patikrinti, ar negavome laukiamos žinutės, vis peržiūrime like ir komentarus, pasidalinę nauju turiniu, o apimti nuobodulio, vis perkrauname jau matytą Facebook „sieną“. Tokį elgesį skatina apdovanojimo lūkestis. Išsivysčius įpročiui, atlygio stimulas net nėra būtinas, norint patirti dopamino antplūdį – užtenka apie tą stimulą pagalvoti arba gauti apdovanojimą pranašaujantį signalą, pavyzdžiui, telefono suvibravimą.

Socialiniai tinklai irgi yra priklausomybės mechanizmą išmanančių korporacijų sukurti dopamino stimuliatoriai: įvairios technologinės bendrovės pelną gauna iš reklamų, tad norėdamos prikaustyti mūsų dėmesį, jos manipuliuoja mūsų smegenų atlygio sistema.

Šį įprotį mums išvysto socialinių tinklų kūrėjai, naudodami operantinio sąlygojimo metodą. Psichologinė teorija teigia, jog žmonės mokosi elgesio atsižvelgdami į tai, ar jis yra apdovanojamas, ar baudžiamas (Ferster, Skinner, 1957). Šiuo atveju, įprantama vis sugrįžti į socialinius tinklus, nes yra sukuriamas minėtasis apdovanojimo lūkestis. Žinoma, jis išpildomas ne visada – toks elgesio skatinimas yra vadinamas nepastovių atlygių principu. Tyrimai su žiurkėmis rodo, kad būtent šis metodas yra susijęs su didžiausiu dopamino išskyrimu. Šis principas pasitelkiamas ir lošimo automatuose, kuriuos naudojant sėkmė yra nereguliari ir nenuspėjama, tad vilioja sugrįžti. Taip pat yra ir su socialiniais tinklais – kadangi pranešimus gauname apie nuo mūsų nepriklausančius kitų žmonių veiksmus (pavyzdžiui, jų pasirinkimą palaikinti mūsų nuotrauką), mes niekada nežinome, kada sulauksime apdovanojimo. Čia slypi priklausomybės šaknys: nežinomybė mus skatina vis tikrinti, ar neatsirado naujo turinio, kuris mums galėtų suteikti dopamino antplūdį. Lūkesčiai tampa įpročio pagrindu. Kiekvieną kartą, kai smegenys ieškdopamino dozės, pirštai nukrypsta į socialinių tinklų ikonas telefono ekrane.

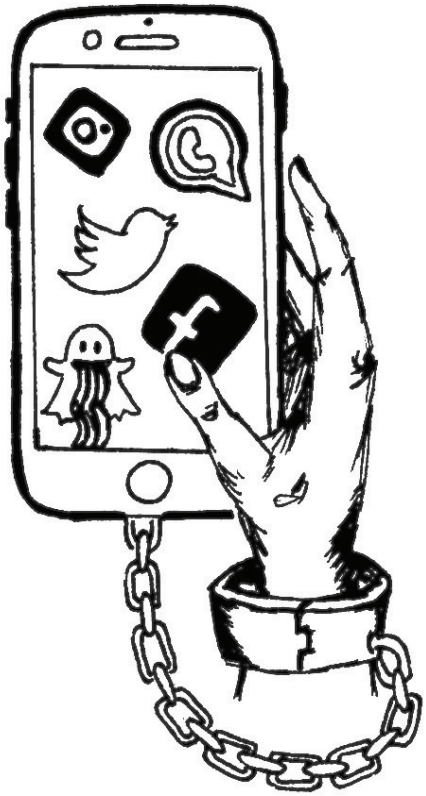

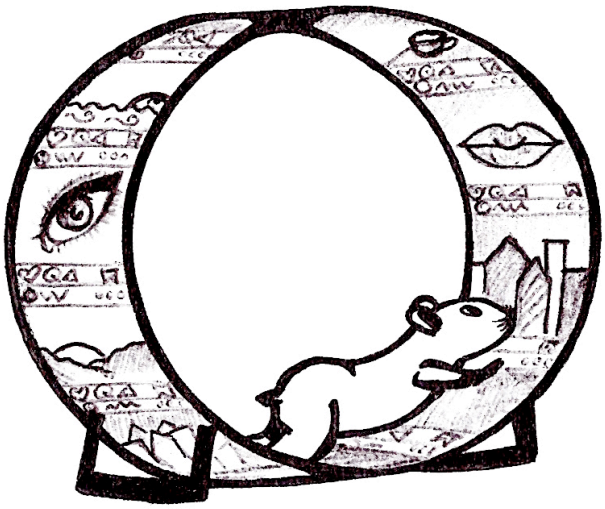

Žinoma, technologinių bendrovių naudojamų priemonių priklausomybei vystyti yra ir daugiau. Atkreipkite dėmesį į begalinę naujienų srauto struktūrą ar į suteikiamą galimybę susikurti asmeninį profilį – šios ir daugelis kitų strategijų skatina mus toliau sukti įpročio ratuką, keldamos baimę praleisti svarbią naujieną ar prarasti ilgai kauptus sekėjus. Vis dėlto būtent dėmesio atkreipimas galėtų mus iš to ciklo išlaisvinti. Siūlyti atsisakyti socialinių tinklų būtų utopiška ir nepraktiška – tai jau tapo neatsiejama dabartinės kultūros dalimi, turinčia ir teigiamų pusių (juk visi mėgstame gaunamą dėmesį ir suteikiamas lengvos komunikacijos bei saviraiškos galimybes). Tačiau paprasčiausias suvokimas, kokiu būdu Silicio slėnis ir kitur esančios technologinės kompanijos manipuliuoja mūsų psichologinėmis silpnybėmis, gali padėti sumažinti socialinei medijai skiriamo laiko kiekį. Juk laisvos valios jausmas yra malonesnis, negu įkyrus noras patikrinti *Instagram* srautą jau trečią kartą per penkias minutes.

Galbūt pats metas iš to žiurkėno rato išlipti?

Mylėti menininkus, ar...?

Ula Daniele Kylli
Iliustr. Ūla Žiūraitė

Gyvename laikais, kai klesti judėjimai, siekiantys į viešumą iškelti seksualinio priekabiavimo atvejus. Netikėtai visuomenei parūpo daug pasiekusių asmenų moralė. Įdomu, kad tiek daug priekabiautojų yra meno žmonės. Natūraliai iškyla dilema: kaip vertinti meną, jei menininkas moraliai susitepęs? Ar menas išvis turėtų būti vertinamas atsižvelgiant į menininką? Bet ar galima atskirti menininką nuo jo meno? Ar menininkui gali būti atleista?

Svarbiausias klausimas kylančiai diskusijai: kokią dalį meno sudaro pats menininkas? Viena pusė teigia, kad kol menas yra viešas, jis priklauso visuomenei, o ne menininkui. Šis argumentas grįstas tuo, kad meno kūriniui kontekstas nėra reikalingas – svarbus tik žiūrovo santykis su juo. Tokios pozicijos laikosi ir filosofas R. Barthes – jo teigimu, meno kūrinys nustoja turėti autorių tada, kai susilaukia žiūrovo.

Kitai pusei artimesnis požiūris, kad meno kūrinys negali būti atskirtas nuo kūrėjo. Kontekstas tik pagilina kūrinio prasmę. Pavyzdžiui, nežinodami, kad van Gogo „Žvaigždėta naktis“ įkvėpta vaizdo, kurį menininkas kasnakt stebėdavo pro savo kambario langą psichiatrinėje ligoninėje, galėtume tik grožėtis potėpiais ir koloritu ar nešioti kojines su paveikslo motyvais. Idėja, kad meno kūrinį menu padaro būtent kontekstas, paremta visa Marcel Duchamp kūryba. Kasdienius žmogaus gyvenimo objektus pateikdamas kaip meno kūrinius, M. Duchamp teigė, kad bet kas gali būti meno kūrinys – svarbus tik laikas ir vieta. Taigi menininko gyvenimas, vertybės, baimės ir moralė sutelpa meno kūrinyje ir gali kūrėjui atsiliepti tiek teigiamai, tiek neigiamai.

O ar menas ir menininkas gali egzistuoti atskirai? Žinoma. Tačiau ar turėtų? Nenorime ignoruoti menininkų nuklydimų nuo dorovės kelio, tačiau nenorime ir atsisakyti tų menininkų šedevrų. Kartais nusukame akis nuo favoritų padarytų klaidų tik dėl meno vertės. Pablo Picasso yra aukštinamas ir laikomas vienu svarbiausiu XX amžiaus menininkų, tačiau mažai kalbama apie jo asmeninį gyvenimą. P. Picasso buvo ne šiaip mergišius, o visa širdimi nekentė moterų – Françoise Gilot, viena iš daugelio menininko mylimųjų, atskleidė jo norą nutapius moterį sunaikinti ją pačią, jos istoriją. Kiekviena drobė, ant kurios dailininkas tapė mylimąsias ar desperatiškai šlovės ieškančias moteris, prabyla kitu balsu. Avinjono moterys atrodo susigėdusios, tačiau jų atvaizdai, spinduliuojantys fatališku moteriškumu, laikomi Kubizmo pradžia.

Nesunku šioje situacijoje tapti ir absoliučiais puritonais, iš genijų sąrašo braukiant visus menininkus, kurie laisvalaikiu, kai neužsiimdavo menu, buvo nedorėliai.

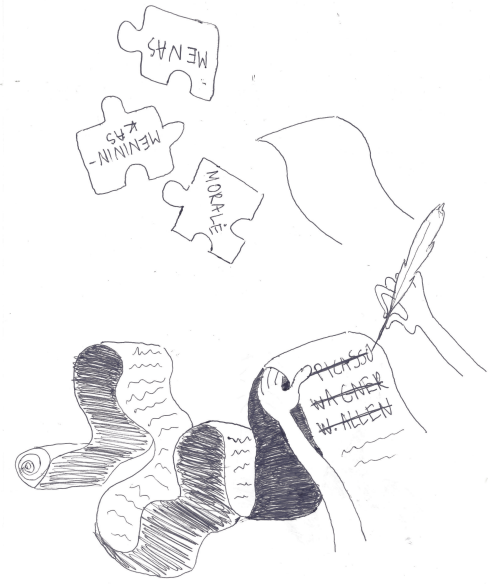

Galime nesiklausyti Richardo Vagnerio muzikos dėl jo antisemitiškų ir arijų rasę aukštinančių pažiūrų, tačiau jo muzika buvo apolitiška. Elgtis nekorektiškai linko ne tik pasauliniai menininkai, gyvenę laikais, kai moralės normos skyrėsi nuo nūdienos visuomenės standartų – naujienos apie šių metų pradžioje įsisiūbavusį „Me too“ judėjimą sukosi ir lietuviškoje žiniasklaidoje. Kone daugiausiai dėmesio sulaukė tapytojas, VDA dėstytojas Jonas Gasiūnas, kaltinamas priekabiavimu ir lytiniais santykiais su studentėmis, studentų žeminimu bei piknaudžiavimu alkoholiu ir galia. J. Gasiūnas buvo priverstas pasitraukti iš dėstytojo pareigų, prokurorai šiuo metu vykdo ikiteisminį tyrimą.

Lygiai taip pat visuomenė kaltina režisierių Woody Allen pedofilija ir seksualiniu priekabiavimu, grasina boikotuoti naujus režisieriaus filmus, linki senoliui greičiau numirti. Greičiausiai tokio pasipriešinimo režisierius sulaukia dėl to, kad nevengia savo patirčių naudoti rašydamas scenarijus bei dažnai kuria pagrindinius veikėjus labai panašius į save ar net pats vaidina tose rolėse, dėl ko tampa gerokai sunkiau disocijuoti menininką ir jo darbą. W. Allen atvejis atskleidžia vieną iš populiariausių argumentų, kuriais grindžiama nuomonė, smerkianti prasikaltusius menininkus – pasirinkdami neignoruoti amoralių menininkų remiame jų veiklą, vadinasi, leidžiame jiems pragyventi iš savo meno. Tačiau kai menininkas nebegali pasipelnyti iš savo meno, krenta šio argumento svarumas ir tarsi atsiranda galimybė atskirti menininką nuo jo meno. Kyla klausimas – ar kalbėjimas apie menininką ir jo darbus negali būti laikomas jo populiarinimu, atnešančiu galbūt ne pinigus, bet įamžinimą istorijoje, kurio taip siekė Renesanso žmogus? meno. Kyla klausimas – ar kalbėjimas apie menininką ir jo darbus negali būti laikomas jo populiarinimu, atnešančiu galbūt ne pinigus, bet įamžinimą istorijoje, kurio taip siekė Renesanso žmogus?

Neįmanoma išvesti vienos universalios taisyklės, kaip turėtų būti atskiriami menas ir menininko moralė.

Menas gali turėti pernelyg daug interpretacijų, kad būtų įmanoma paprastai atsakyti į tokį klausimą. Mes, kaip žiūrovai, tegalime prieš gerėdamiesi meno kūriniu pasidomėti kontekstu arba šlovinti kūrinį nešlovindami menininko. Bet ar nenutiks taip, kad vieną kartą išgirdę apie nedorėlio darbelius, niekada nebežiūrėsime į vieną ar kitą kūrinį taip, kaip anksčiau? Vargu, ar įmanoma to išvengti, tačiau ar tai svarbu? Belieka spręsti mums.

Vilniaus imigrantai

Eglė Matulevičiūtė
Iliustr. Laura Karlonaitė

Antradienį, sakydama, kad važiuoju namo, galvoju apie Vilnių. Penktadienį po pamokų man namais tampa nebe butas Vilniuje, o Alytus, į kurį grįžti dažniausiai stengiuosi kuo anksčiau, nes būnu taip jo išsiilgusi (nepatikėsite, tačiau kartais 15 minučių anksčiau ar vėliau yra nepaprastai didelis skirtumas!). Į sąrašą įtraukus sodą, sekmadienį, kai sakau, kad važiuosiu namo, turiu galvoje, jog keliausiu iš sodo namų į Alytaus namus, ten pasiimsiu kelis daiktus ir toliau judėsiu link namų Vilniuje. Ir pasirodo, licėjuje tokia esu ne vienintelė. Susipažinkime.

Mūsų imigrantai:

- Simona Zelionskaitė (Ia)
- Smiltė Krutkytė (Ia)
- Gabrielius Gvazdauskas (Ib)
- Viltė Uptaitė (TBI)
- Ernestas Gertas (TBI)
- Eglė Matulevičiūtė (IVd)

Kokiomis aplinkybėmis pakliuvai į licėjų?

- Mano mama susirado vyrą graiką ir išskrido paskui meilę į Graikiją. Aš, nenorėdama gyventi viena, atsikėliau pas vyresnį brolį į Vilnių. Visą laiką mokiausi su tikslu, jog stosiu į TB, nes Šiauliuose visada lankiau sustiprintos anglų kalbos mokyklas.
- Vilniuje gyvenu nuo ketvirtos klasės vidurio, su šeima persikraustėme čia, nes mano tėtis Vilniuje dirbo jau 20 metų, o važinėti iš Kauno į Vilnių kas ketvirtą parą visgi šioks toks iššūkis. Tad tėvai, susidėlioję prioritetus, nusprendė, kad geriausia išeitis – kraustytis. Ne tik dėl to, kad tėčiui patogiau. Vilniuje daugiau perspektyvų man ir mano sesei. Esu maksimalistė (kaip ir dauguma licėjuje) ir siekiu geriausių rezultatų. Taip pat planuoju studijuoti mediciną, tad, mano nuomone, tam geriausiai mane sugebės paruošti Vilniaus licėjus.
- Visada norėjau persikelti į Vilnių, ir baigus 8 klases atsirado proga. Kadangi gerai mokiausi, norėjau išbandyti jėgas ir stoti į vieną geriausių Lietuvos mokyklų.
- Tik dėl licėjaus. Stoti pirmą kartą pasiūlė tėvai, bet nerimtai, tiesiog išbandyti savo jėgas. Tačiau kuo ilgiau apie tai galvojau, tuo labiau norėjau įstoti ir čia mokytis.
- Mano pusseserė ir pusbrolis baigė licėjų ir giminė pradėjo erzinti, kad ir aš turėčiau pabandyti, nes gerai mokiausi. Pagalvojau, išties, o kuo aš prastesnė? Išlaikiau stojamuosius ir tėvai pareiškė, kad jeigu jau įstojau, tai turiu važiuoti į Vilnių.
- Nusprendžiau truputį pasimokyti. Mano mokykloje nebuvo ką veikti, tai išvažiavau į Kauną, o kai Kaune pripratau, atvažiavau į Vilnių.

Tėvynės:

- Panevėžys
- Pasvalys
- Šiauliai
- Kaunas
- Alytus

Kuo būsi, kai būsi didelis/ė?

- Politikos žurnalistė.
- Dar nežinau. Planas – žiūrėti, kas sekasi, ir pagal tai stengtis pasirinkti labiausiai tinkančią profesiją.
- Kol kas planuoju tapti medike ar bent jau studijuoti sveikatos mokslus.
- Planuoju ateitį sieti su fizika, matematika arba informatika.
- Neurochirurgas arba, jei nepavyks, statybininkas. :)
- Geras žmogus.

Ar sunku?

- Tikrai be galo sunku susitvarkyti su visais naujo miesto iššūkiais. Pasiilgau seno gyvenimo, tačiau dar labai nedaug laiko praėjo nuo tada, kai atsikrausčiau, todėl manau, šis jausmas yra natūralus.
- Visai nesunku. Su šeima ir draugais dažnai pasimatau savaitgaliais, o ir čia jau spėjau susirasti naujų.
- Kai tik persikrausčiau, labai bijojau. Juk viskas – visi mano draugai, vaikystė – pasiliko Kaune. Porą metų nuo persikraustymo vis dar nepripažinau Vilniaus kaip savo naujųjų namų, vis dar ilgėjausi Kauno. Tačiau laikui bėgant supratau, kad nebeįsivaizduoju savęs Kaune.
- Visai sunku, bet ne man, o tėvams, nes aš gyvenu Vilniuje, o jaunesnysis brolis (bei tėvų verslas) – Panevėžyje. Taigi jiems tenka dažnai važinėti tarp miestų arba kelias dienas palikti mane vieną. Už poros metų brolis stos į licėjų, tad tėvų gyvenimas turėtų palengvėti.
- Kartais taip, kartais ne? Priklauso nuo nuotaikos.

Mėgstamiausias dalykas apie licėjų?

- Istorijos pamokos.
- Man labai patinka atmosfera mokykloje (kad ir kokia klišė būtų tai sakyti). Atrodo, lyg būtų susirinkę patys geriausi žmonės.
- Kol kas praėjo tik mėnuo su puse licėjuje. Tačiau labiausiai žavi bendruomenė. Labai motyvuoti, bendraminčiai žmonės, siekiantys maksimumo.
- Turi vidinį kiemelį su *turnikais.*

Klausimai, kurie mums taip atsibodo, kad juos uždavus atsakysime: „papasakosiu vėliau“ su potekste, jog turbūt niekada:

- Tai kuris miestas labiau patinka?
- Ar sunku mokytis?
- Tai kur dabar tavo tikrieji namai?
- Ar dėl lico persikėlei į Vilnių?
- Kokie tavo HLai ir SLai?
- O kodėl persikėlei?
- Ar jaučiasi, kad kitokie žmonės?

Mėgstamiausias piešinys ant licėjaus sienos?

- Einšteinas fizikos kabinete.
- „Licėjus – pakliuvęs čia, viltį mesk į šalį.“
- MADVILLAIN
- *„If you‘re happy and you know it THINK AGAIN“*

Mėgstamiausias valgyklos patiekalas?

- Nesu buvęs. Mėgstu kotletus. Jei yra valgykloje, tai kotletai.
- PUKUOTUKAI (dabar, kai sugriežtino maitinimo tvarką, receptūra pasikeitė, bet galima rasti šio patiekalo sveikuolišką alternatyvą – mėsą, apvoliotą kukurūzų dribsniais (sausais pusryčiais!)).

Išpažintis kino „šventoriuje“

Gintarė Švedaitė

Iliustr. Eglė Stankevičiūtė
Iliustr. Austė Kaušytė

Pažiūrėjus 2017 metų geriausią ilgametražį vaidybinį kino filmą „Šventasis”, dėl mūsų kino ateities abejonių nekyla – ji šviesi. O vis dėlto kyla klausimas, kaipgi jis tobulėja, kas slypi už gerų Lietuvos kino filmų. Teklė ir Marija Kavtaradzės – jaunos kūrėjos„Šventojo” scenaristės, suteikusios lietuviškam kinui naują veidą, padėjo atskleisti šią paslaptį.

– Filme pagrindinis veikėjas Vytautas ieško kažko švento, kas jums yra tas šventumas? Kada žmogus tampa šventas?

Teklė: Manau, kad niekada, bet pastangos artėti prie šventumo tam tikra prasme gali tapti viso gyvenimo kryptimi. Manau, kad tai yra, ar gali būti ašis, prie kurios tai priartėjame, tai nutolstame, niekada neatsidurdami epicentre. Ar bent jau neatsidurdami ilgam laikui.

Marija: Įdomus klausimas, nes žodis „šventumas” yra labai skambus ir pompastiškas, tad atsakinėdama pradėjau galvoti, kad gal ir be reikalo. Gal iš tikrųjų yra akimirkų, ir ne viena, kai galėtume vadinti žmogų šventu? Man tai sietųsi su gebėjimu, neatsisakant ir neišduodant savęs, aukoti kažką dėl kito, ar dėl bendros gerovės. Gal? Manau, kad tokios akimirkos įvyksta, bet rečiau nei visos kitos.

– Kodėl būtent kinas tapo jūsų saviraiškos būdu?

T.: Kinas yra vienas iš, turbūt, trijų mano saviraiškos būdų (teatras, literatūra ir kinas), užimančių tokią pat svarbią vietą.

M.: Tikriausiai todėl, kad nuo vaikystės labai mėgau žiūrėti filmus ir su laiku meilė kinui tik augo ir auga iki šiol. Aš vertinu tikrumą, kurį galiu rasti kine, galbūt dėl to jis mane sužavėjo labiausiai iš visų menų.

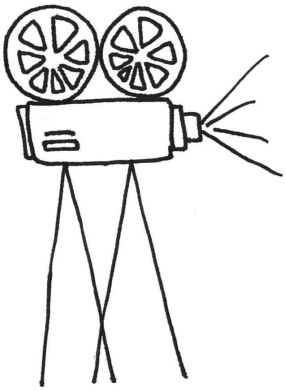

– Kokias priemones, būdus renkatės, norėdamos geriau atskleisti veikėjo vidinį pasaulį?

T.: Svarbus *tiesos*, gyvo, tikro žmogaus pajautimas. Svarbu būti arti savęs, kad galėtum gerai įsivaizduoti ir *pajusti* kitą. Manau, svarbios unikalios ir specifiškos detalės, būdingos tik tam konkrečiam žmogui, o kartu ir vidiniai išgyvenimai, su kuriais galima nesunkiai susitapatinti. Man visada svarbu buvo ir yra labai gyvai *matyti* ir *girdėti* veikėją. Tam gali padėti, pvz., rašymas pirmu asmeniu, net jei to nenaudoji pačiame kūrinyje. Svarbu *išgirsti* veikėjo mintis ir kalbos būdą.

M.: Labai įvairiai, priklauso nuo to, ko reikia scenai. Kartais tam reikia ilgo dialogo, o kartais vidinei veikėjo būsenai atskleisti užtenka mažo judesio ar net aprangos detalės. Būna ir taip, kai veikėjo vidinį pasaulį geriausiai atskleidžia net ne tai, ką jis daro, bet tai, ką jis mato. Dėl to aplinka gali atliepti veikėjo jausmus daug geriau nei jis pats galėtų suprasti ir tai parodyti.

– Kokia yra įtikinamo bei natūralaus dialogo paslaptis?

T.: Reali, kasdieniška, gyva kalba. Gebėti vaizduoti kalbą, kokią mes girdime aplink save, net ir tuo atveju, jei norisi paskui ją perkurti ir tikslinti, tolinti nuo šnekamosios. Ir netikėtumai, nustebinantys ir veikėjus, ir žiūrovus, ir nenuspėjamai vystantys veiksmą.

M.: Geras dialogas nėra nei literatūros kūrinys, nei žodis į žodį atkartota gatvės kalba. Net jei labai tiksliai užrašytum realų pokalbį iš gyvenimo, jis nebūtinai skambės natūraliai, dėl to yra svarbu rasti tam tikrą vidurį. Žinoma, tai priklauso nuo stiliaus bei filmo žanro.

– Kokie yra dabartinės Lietuvos kino kultūros ypatumai? Ar kinas gali pagerėti ir aplenkti sovietmečio kiną, kalbant apie mintis, jog sovietmečiu sukurti filmai yra geresni nei dabar? Kaip būtų galima pakeisti kino industriją?

T.: Kinas vystosi ir gėrėja, tai akivaizdžiai jaučiama ir pastebima. Aš vis tik manau, kad geri gali būti tik

atskiri kūriniai, o ne laikotarpis. Manau, kad kino industrijai svarbūs atviri, darbštūs kūrėjai, kalbantys jiems svarbiomis temomis, ir skaidrus bei atsakingas finansavimas, valstybės parama kinui. Tai gali labai prisidėti ir gerinti bendrą situaciją. Kinas yra brangi meno šaka, be atitinkamo finansavimo kurti gerą kiną yra tikrai daug sudėtingiau.

M.: Lietuvos kino industrija sparčiai tobulėja ir pastaraisiais metais yra vis labiau ir labiau matoma pasaulyje – prestižiniuose kino festivaliuose. Aš manau, kad dar keli metai ir Lietuviškas kinas tikrai aplenks sovietmečio kiną. Iš kitos pusės, man sunku vertinti sovietmečio kiną, žinant, kad jis nebuvo kurtas laisvėje. Man sunku jį idealizuoti ir sakyti, kad jis buvo geresnis.

– Tekle, penkiolikos metų, išleidai pirmąją savo knygą „Nespalvota“, o Marija su savo pilnametražiu filmu „Summer Survivors“ dalyvavo tarpautiniame Toronto kino festivalyje. Ką gi jums reiškia būti jauna kūrėja XXI a. Lietuvoje?

T.: Iš vienos pusės, turbūt tą patį, ką būti kūrėja kituose amžiuose, galvojant grynai apie kūrybos dalį, nes manau, kad kūryba nėra pavaldi laikui ar laikotarpiui. Iš kitos pusės, kūrybinio gyvenimo ir lauko specifiką gal ir galima būtų apibūdinti konkrečiau kaip intensyvų ir chaotišką, o kartu labai gyvą ir atvirą.

M.: Tai reiškia, kad tu turi ir daug laisvės, ir daug atsakomybių – esi priklausomas daugiausiai nuo to, kaip susidėliosi savo darbus, turi nuolat dirbti su savo disciplina, išsikelti sau aukštus tikslus ir jų siekti. Svarbu ir visada suprasti, kad tai, ką darai bei kuri, turi daryti atsakingai, nes visuomet tikiesi, jog daug žmonių pamatys tai, ką sukūrei. Dėl to nuolat turi klausti savęs, ar tai prasminga, ar tai reikalinga ir ar tu gerbi savo žiūrovą.

– Šiuolaikinis kinas dažniausiai būna intertekstualus, todėl svarbu žinoti, kokiais kultūriniais kontekstais remiamasi. Kokie yra jūsų kino ir literatūros įkvėpimai?

T.: Pirmiausia į galvą ateina kūrėjai Jonas Mekas ir Agnes Varda, tai toliau nekapstysiu, nes dėl šio klausimo visada sproginėja galva.

M.: Mano amžinasis kino įkvėpėjas yra K. Kieslowski – nuostabus lenkų režisierius, galintis užčiuopti šventus dalykus žmogaus kasdienybėje. Taip pat mane žavi jaunasis norvegų režisierius Joachimas Trieras, ypač jo filmas „Oslo, August 31“, visuomet mėgau ir amerikietišką kiną – tiek tam tikrus holivudinius filmus, tiek nepriklausomus kino kūrėjus, vienas iš jų režisierius Hal Hartley, visiems rekomenduoju pažiūrėti jo filmų. Literatūros įkvėpimai keičiasi, kiekviena knyga, kuri labai paliečia, suteikia naujų minčių. Šiuo metu skaitau ir be galo mėgaujuosi Ellena Ferrante „Neapolietiška Saga“, kurią sudaro keturios knygos. Dabar skaitau antrąją ir žaviuosi, kaip istorija apie dvi drauges (nuo vaikystės iki brandos, toje knygoje, kurią dabar skaitau, jos jaunuolės) tik gilėja ir sudėtingėja. Nuostabiai kuriama atmosfera labai įkvepia, skaitant matau daug vaizdų, kurie, esu tikra, vienaip ar kitaip daro įtaką. Kaip ir viskas, ką mes skaitom ir žiūrim. Bet mano didžiausia ir niekada neblėstanti literatūros meilė yra J. D. Salingeris (pagal mėgstamiausią jo apysaką „Franė ir Zujis“ esu pavadinusi savo vėžlį Zujiu). Salingeris sugeba labai tiksliai perteikti būsenas ir analizuoti svarbius klausimus taip, jog tai gali atrodyti itin paprasta. Manau, to pasiekti kūrėjui yra labai sunku. Jo knyga su devyniomis apysakomis ir apsakymais mane lydi nuolat.

– Patarimai ateities kartoms?

T.: Pradėti nuo savęs pažinimo (kartu ir pasitikėti savimi), nebijoti tylos ir nuobodulio, nepamesti ramybės (apie tą patį svajoju ir linkiu sau to lygiai taip pat).

M.: Sunku sugalvoti, nes atrodo, kad galima patarti labai daug, o tuo pat metu atrodo, kad nelabai turiu ką patarti. Pirma mintis, šaunanti į galvą, yra, kad tiesiog stengtumėmės būti geri vieni kitiems ir vieni kitais rūpintis. Aišku, čia palinkėjimas visoms kartoms, tiesiog nemanau, kad ateinančios kartos yra kažkuo kitokios. Gal palinkėjimas skamba banaliai, bet bent dabar aš nemanau, kad yra kažkas, kas galėtų būti svarbiau.

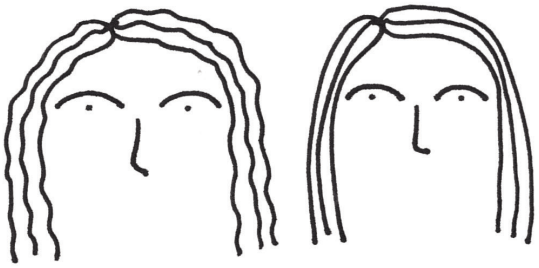

MARIJA IR TEKLĖ

Lifte

Jokūbas Šemetulskis
Iliustr. Urtė Lučiūnaitė

Kartą mes visi leidomės laiptais. Tą kartą mes visi leidomės laiptais. Kartą, kai visi leidomės laiptais, pamatėme duris. Vieną kartą vienas mūsų pasuko kairėn durų link ir išnyko. Tai buvo seniai. Bet vis dažniau, vis dažniau kažkuris iš mūsų, laiptais besileidžiančių žmonių, sugeba išdrįsti pasukti į šoną, nežinodamas, nei kur tai nuves, nei ar kada grįš čia, pas mus. Lipti laiptais. Pradžioje, kai dar nieko daugiau nebuvo, tik begalė pakopų, buvo gera. Buvo gera nerūpestingai perdėlioti kojas viena po kitos ir ramiai šnekučiuotis apie laiptų prigimtį, apie tai, kas mūsų laukia apačioje. Tačiau pirmosios durys, kurias išvydome viską sugadino:

— Ei, čia durys.

— Hm.

— Užrakintos.

— Ką padarysi.

Visi, neapsakomai sunerimę dėl šių pokyčių mūsų gyvenime, kurį laiką tylėjome.

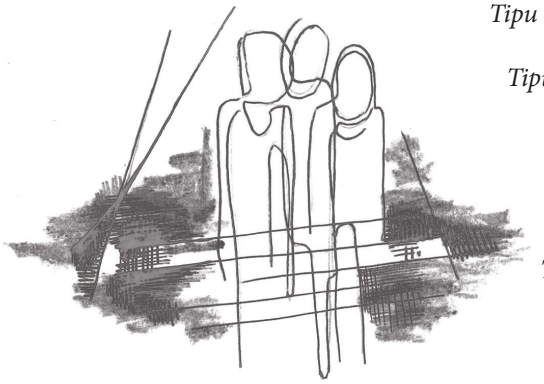

Tipu tapu tipu tapu leidžiamės žemyn

Tipu tapu tipu tapu gerą būt kartu

Tipu tapu tipu tapu

Lipam laiptais mes kartu

Tipu tapu leidžiamės žemyn

Tipu tapu kartu

Tipu tapu žemyn

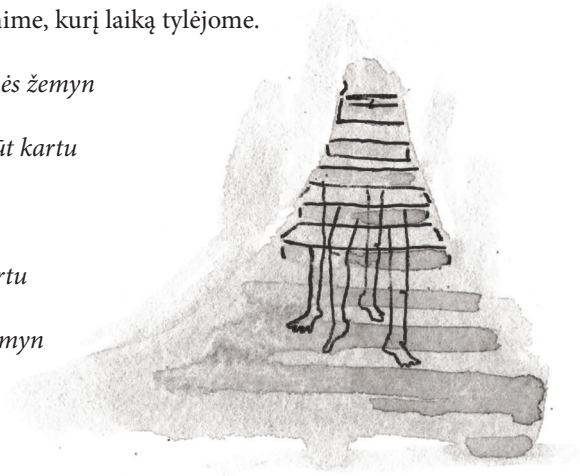

Daina, kurią sukūrė mano draugas. Jis labai talentingas kūryboje. Ypač poezijoje, bet visai gražiai piešia. Kartą jis nupiešė duris.

— Kas čia?

— Durys.

— Mesk lauk.

Po kurio laiko visi priėjome žemyn numestą paveikslą ir lyg susitarę nežiūrėjome į jį, tarsi jis net neegzituotų. Tik jis, tas nevykėlis, trumpam stabtelėjo.

— Kur jis?

Atsisukome ir neišvydome nieko, tik laiptus. Ir duris prie jų.

Liūdnai ėjosi kitos dienos, vis apverkdavome draugą, kurio dainų ilgimės. Kartą, kai lipome laiptais, pamatėme duris. Kitą kartą, kai pamatėme duris, mes lipome laiptais. Durys dėbtelėjo į mane ir aš staigiais šuoliais atitolau nuo jų. O tada parkritau. Kartą, kai lipdamas laiptais pamačiau duris, pradėjau šuoliuoti ir nusiridenau žemyn. O tada netekome dar dviejų draugų. Ašaros riedėjo mūsų veidais, vis mažiau šnekėdavomės apie laiptų prigimtį, apie tai, kas mūsų laukia apačioje. Apie tai, kas mūsų laukia apačioje žinojome mažai. Nežinojome nieko. Aišku buvo tik tai, kad įėjęs pro duris, apačios nebepasieksi.

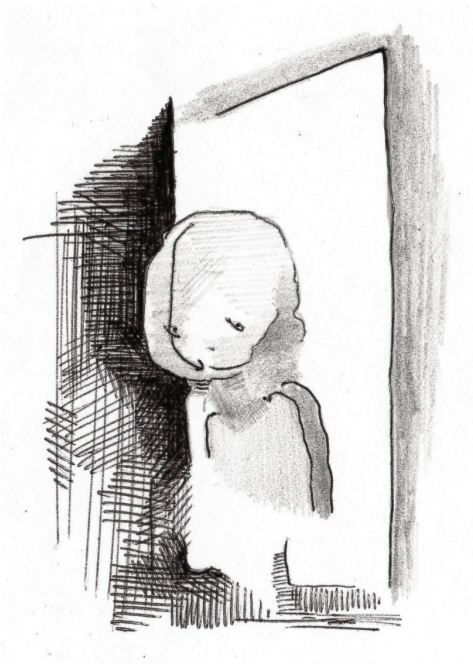

Kartą mes visi leidomės laiptais. Apačioje mūsų laukė dar laiptų, o jais nulipę išvydome posūkį. Begalę laiko praleidome bijodami pasukti juo, o kai kartą visi praleidome bijodami pasukti juo, pasukome. Už posūkio stūksojo laiptai. Kas trečią laiptą buvo durys.

— Dėl dievo meilės, visi būkime atsargūs ir nekvailiokime, juk matėte, kas atsitiko jiems.

— Tai kad nematėme.

Kartą, kai visi leidomės laiptais, netekome dar aštuonių draugų. Visi jie įėjo pro vienas duris. Nesitarę. Nei tarpusavy, nei su kitais. Liūdni buvo laikai. O kai buvo liūdni laikai likome dviese. Ir niekada nebekalbėjome. Kalbėjau tik aš, nes kartą, kai mes lipome laiptais, prie kurių buvo durys, aš likau vienas. Pradžioje, kai dar nieko daugiau nebuvo, tik begalė pakopų, buvo gera. O dabar, kai likau vienas, čia liko tik begalė pakopų. Prisipažinsiu, kartą durys mane suviliojo:

— Velniop.

— NEDARYK TO.

— Ko?

— Durų.

Daugiau nebežiūrėjau į šonus, bijodamas, kad tos durys manęs neįtrauktų, kaip kad surijo kitus. Vis daugiau laiptų, kuriais lipti vienam darėsi vis sunkiau. Kiekvienas žingsnis reikalavo begalinių pastangų, tačiau kas manęs nenužudo, tas juk padaro mane stipresnį. Pilnai atsidavęs aš lėtais žingsniais lipau žemyn. Aš nesustabdomas. Tai, kad kiti silpni, manęs nesustabdys. Kartą, kai visi leidomės laiptais aš buvau stiprus ir susitelkęs. Kartą, kai visi leidomės laiptais, aš lipau vienas. Kartą, kai visi leidomės laiptais, aš likau vienas.

Koks liceistas esi tu?

Vija Turulytė
Iliustr. Gerda Macionytė

Liceistų būna įvairių – nuo tokių, kurie niekad nieko nespėja iki tų, kurie sugeba žongliruoti penkis būrelius, savanorišką veiklą, gerus pažymius IR puikų įvaizdį socialiniuose tinkluose. Yra ir tokių, kurie savo laisvu laiku gerisi licėjumi ar mieliau leidžia savaitgalius su garsia muzika ir įdomia kompanija. Kuris liceistas esi tu?

1. **Kaip atrodo tavo savaitgalis?**
   a) Einu susitikti su draugais ir centre išgerti kavos.
   b) Namų darbus pasidarau penktadienį, tad savaitgalį viską susiplanuoju valandų tikslumu ir skiriu laiko visiems būtiniems darbams.
   c) Aš nelabai prisimenu savo savaitgalių...
   d) Dažniausiai visą savaitgalį miegu, žiūriu filmus ir namų darbus ruošiu sekmadienio naktį.

2. **Koks gėrimas yra tavo dažniausias pasirinkimas pertraukų metu?**
   a) Licėjuje galima gerti?!
   b) Vanduo arba arbata, kurią pasidarau licėjuje iš ryto.
   c) Tai, ką geriu, visai ne tavo reikalas ;)
   d) Neturiu laiko gerti, nes per pertraukas darau namų darbus.

3. **Kada eini miegoti?**
   a) Kai atsisveikinu su visais savo draugais!
   b) 22 valandą būtinai
   c) Naktimis nemiegu ;)
   d) Stengiuos nusnūsti bent pusvalandžiui…

4. **Koks tavo didžiausias rūpestis dabar?**
   a) Kas tas Karnavalas???
   b) Kaip išgelbėti pasaulį?
   c) Kur praleisti penktadienį?
   d) Kaip miegoti daugiau nei valandą ir viską spėti?

5. **Kaip reaguoji, gavęs septynis?**
   a) KĄ?! KOKIE ČIA STANDARTAI?! PRAEITOJE MOKYKLOJE GAUDAVAU DEŠIMTUKUS!!!
   b) Negaliu patikėti – juk mokiausi... Reikės atidirbti penkis kartus stipriau!!!
   c) Eik sau, kaip gerai išėjo! Einam švęst!
   d) Kažkokia nesąmonė – atrodo, gerai nusirašiau...

6. **Kaip atrodo tavo darbalaukis?**
   a) Fone – mano nuotrauka su naujaisiais mokyklos bičiuliais!
   b) Visi darbalaukyje matomi dokumentai yra tvarkingai pavadinti ir sudėti į atitinkamai pavadintus aplankus.
   c) Nežinau, darbalaukio netvarkau, nes nelabai man jis rūpi...
   d) Netvarkinga projektų, atsisiųstų namų darbų užduočių ir nuotraukų maišalynė, kuriai sutvarkyti *tikrai* rasiu laiko...

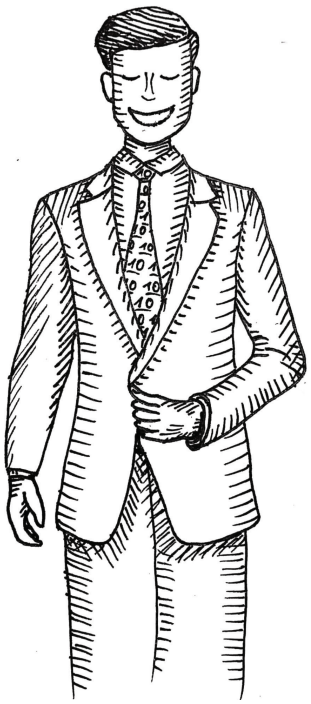

Daugiausia atsakymų:

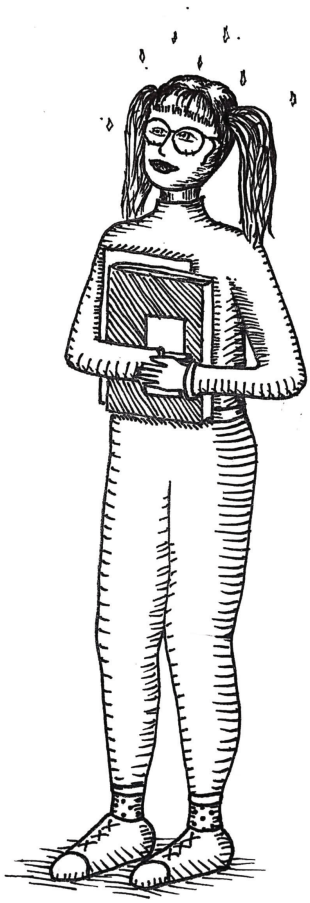

a) Pirmokas

Licėjuje jautiesi lyg stebuklingoje vietoje, apsuptas draugų, sužavėtas Jankausko ir esi pasiruošęs dirbti liceistiško dešimtuko link – juk esi geriausioje Lietuvos mokykloje! Sveikinu patekus į licėjaus bendruomenę, nestovėk vidury koridoriaus.

b) Tas-kurį-visi-myli-ir-pavydi

Esi „tobulas“ liceistas – mokytojų numylėtinis, socialinę veiklą atlikęs jau rugsėjo pirmąją, dienyno, kuris spindi dešimtukais, savininkas. Nepamirškime, kad tuo metu, kai lankai dešimt būrelių, kartu vadovauji socialiniam verslui ir rašai saviugdos knygą. Kaip dienoje tu turi tiek pat valandų kaip mes, paprasti mirtingieji?

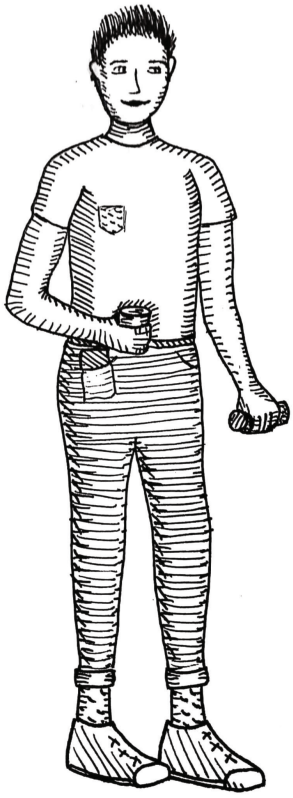

c) Plotas tai ne a*b

Tavo venomis teka skiestas kraujas, su savo kompanija praleidi daugiau laiko nei mokykloje, o pasakymas „take a shot“ tau tikrai nereiškia, kad išbandytum kažką naujo. Nepamiršk, kad kartais už tai, kad gali save pristatyti kaip liceistą, reikia sumokėti laiku prie knygų!

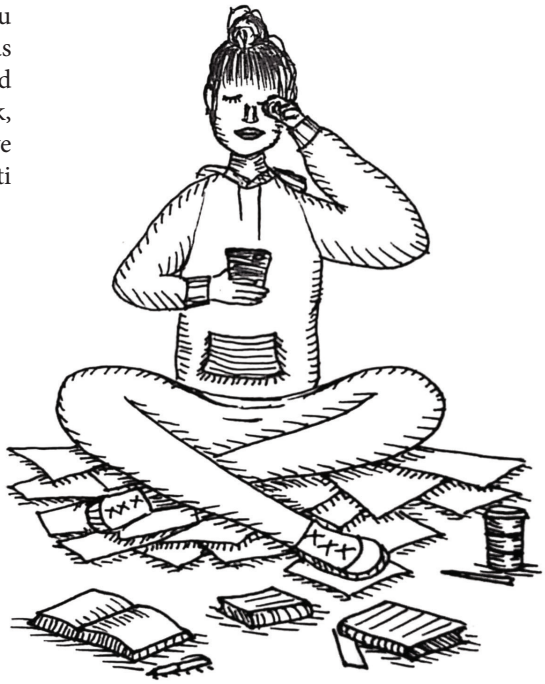

d) Užsimiegojęs

Kad ir kaip stengiesi, laikas nelėtėja, miego mažėja, darbų daugėja, dienos iki deadline'ų tirpsta, o atostogų lauki lyg išganymo. Atostogos irgi apkrautos atsakomybėmis, niekur nespėji, viskas iš rankų byra. Brangusis, sustok. Įkvėpk. Iškvėpk. Bėk toliau, vėluoji.

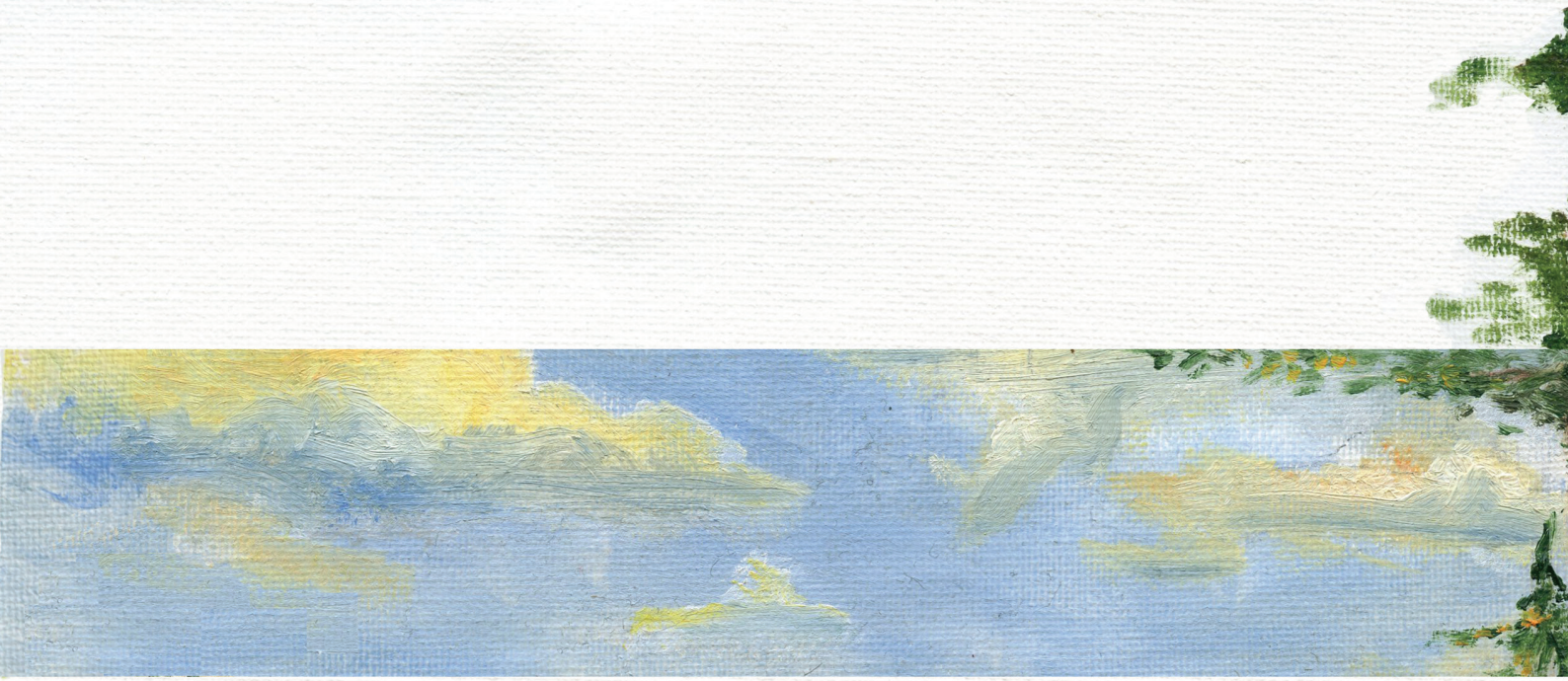

neapibrėžto laiko periodinis leidinys